Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
GRAD GRAČANICA

Razmatra: **Gradsko vijeće**

Predlagač: **Gradonačelnik**

Obrađivač**: Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije -Odsjek za lokalni razvoj**

Gračanica, septembar 2024.godine

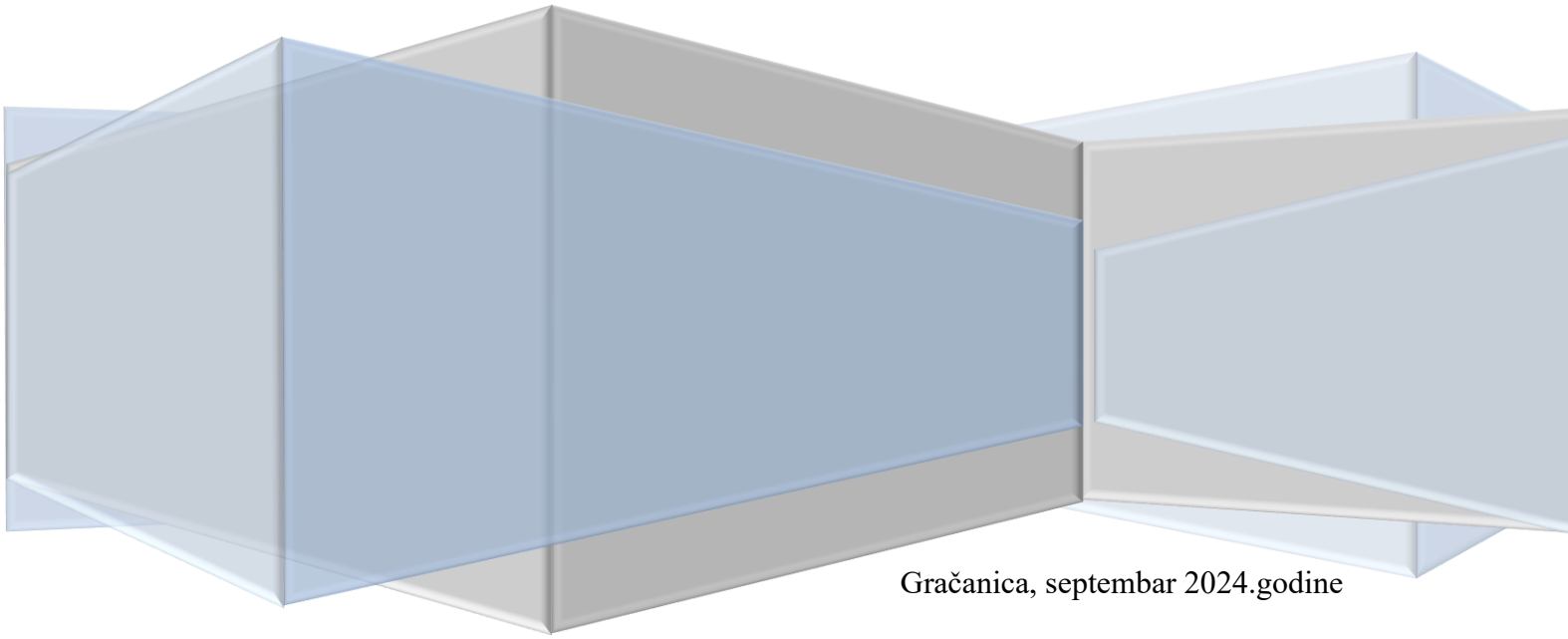
I Z V J E Š T A J
o razvoju Grada Gračanica za 2023.godinu

s pregledom realizacije „Strategije razvoja Grada Gračanica 2023.-2027.“ za 2023.godinu

GRAD GRAČANICA

Izvještaj o razvoju Grada Gračanica za 2023.godinu

s pregledom realizacije „Strategije razvoja Grada Gračanica 2023.-2027.“ za 2023.godinu

Gračanica, septembar 2024.godine

Sadržaj

Lista pojmova i skraćenica **4**

Lista tabela **5**

Lista grafikona **5**

IZVRŠNI SAŽETAK **6**

UVOD **7**

1. ANALIZA RAZVOJNIH TRENDOVA KROZ PRIKAZ UTVRĐENOG SISTEMA INDIKATORA **9**

1.1. Sažetak osnovnih indikatora razvoja 11

1.2. Nivo razvijenosti 11

1.3. Demografske karakteristike i kretanja 14

1.3.1. Ukupan broj stanovnika 14
1.3.2. Struktura stanovništva (starosna) 14
1.3.3. Stopa izdržavanog stanovništva 15
1.3.4. Migracije stanovništva 16

1.4. Ekonomski pokazatelji 17

1.4.1. Registar poslovnih subjekata/Broj privrednih subjekata po djelatnostima 18
1.4.2. Vanjskotrgovinski bilans/Spoljnotrgovinska razmjena 21
1.4.3. Tržište rada 22
1.4.4. Sindikalna potrošačka korpa 26
1.4.5. Poljoprivredna proizvodnja 27
1.4.6. Turizam 30

1.5. Društveni pokazatelji 31

1.5.1. Socijalna i zdravstvena zaštita 32
1.5.2. Obrazovanje 34
1.5.3. Kultura i umjetnost 35

1.6. Infrastruktura i zaštita okoliša 36

2. STEPEN PROVEDBE STRATEŠKIH CILJEVA, PRIORITETA I DEFINIRANIH MJERA U STRATEGIJI RAZVOJA GRADA GRAČANICA **38**

2.5. Struktura Strategije razvoja Grada Gračanica 2023.-2027.godina 38

2.6. Provedba Strategije razvoja Grada Gračanica u 2023.godini 40

3. PREGLED PLANIRANIH I OSTVARENIH FINANSIJSKIH SREDSTAVA NA NIVOU STRATEŠKIH CILJEVA I PRIORITETA NA GODIŠNJEM NIVOU **46**

4. IMPLEMENTACIJA SDG CILJEVA (AGENDA 2030) KROZ PROVEDBU STRATEŠKIH CILJEVA, PRIORITETA I DEFINIRANIH MJERA U STRATEGIJI RAZVOJA GRADA GRAČANICA 2023-2027 ..... **48**

5. PREPORUKE **50**

Lista pojmova i skraćenica

BiH – Bosna i Hercegovina

CO_2 – karbon dioksid

Eu Civilna zaštita

EU – Evropska unija

FBiH – Federacija Bosne i Hercegovine

FZZPR – Federalni zavod za programiranje razvoja

Indikatori - označavaju vrstu i stepen promjena koje se neposredno ostvaruju kroz realizaciju programa, projekata i razvojnih ciljeva, a služe kao kvalitativni i kvantitativni pokazatelj nivoa ostvarivanja utvrđenih ciljeva razvoja, odnosno realizacije programa ili projekata

JLS – jedinica lokalne samouprave

JP – javno preduzeće

JPP – javno-privatno partnerstvo

JU - javna ustanova

km - kilometar

KM – kovertibilne marke (BAM)

KO – katastarska općina

LEAP – Lokalni ekološki akcioni plan (eng. Local Environmental Action Plan)

m – metar

MEG projekat – Projekat općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja

NVO/OCD – nevladina organizacija/organizacija civilnog društva

n/d – nije dostupno

SC – Strateški cilj

SDG – Ciljevi održivog razvoja (eng. Sustainable Development Goals)

SEAP – Akcioni plan održivog upravljanja energijom (eng. Sustainable Energy Action Plan)

SECAP – Akcioni plan energetski održivog razvoja i klimatskih promjena (eng. Sustainable Energy Climate Action Plan)

t – tona

TK – Tuzlanski kanton

UNDP - Razvojni program Ujedinjenih nacija (eng. United Nations Development Programme)

USAID – Američka agencija za međunarodni razvoj (eng. United States Agency for International Development)

VSS – visoka stručna sprema

Lista tabela

Tabela 01. Pregled planiranih i realizovanih finansijskih sredstava u 2023.godini 6
Tabela 02. Indikatori/pokazatelji uticaja za strateške ciljeve 10
Tabela 03. Osnovni indikatori razvoja Grada Gračanica i TK u periodu 2020.-2023.godina 11
Tabela 04. Nivo razvijenosti (za 14 od 79) općina/gradova FBiH u 2023.godini 13
Tabela 05. Indikatori indeksa razvijenosti u Gradu Gračanica u periodu 2018.-2023.godina 13
Tabela 06. Gustina naseljenosti stanovništva u Gradu Gračanica u periodu 2016-2023. 14
Tabela 07. Dobna struktura stanovništva u periodu 2015.-2023.godine - Grad Gračanica 14
Tabela 08. Prirodni priraštaj u Gradu Gračanica, Tuzlanskom kantonu i FBiH u periodu 2016-2023. 15
Tabela 09. Prirodno kretanje stanovništva u Gradu Gračanica u periodu 2017.-2023.godini 16
Tabela 10. Pregled migracijskih kretanja na području Grada Gračanica u periodu 2013.-2023.godine 16
Tabela 11. Broj izbjeglih i raseljenih lica na području Grada Gračanica po spolu u periodu 2021.-2023.godina 17
Tabela 12. Pregled podataka o izbjegličkim naseljima na području grada Gračanica u 2023.godini 17
Tabela 13. Pregled indikatora ekonomskog razvoja u Gradu Gračanica za 2023.godinu 17
Tabela 14. Pregled broja firmi po djelatnostima u periodu 2020.-2023.godine 18
Tabela 15. Broj novoregistriranih i zatvorenih/odjavljenih obrta u Gradu Gračanica u periodu 2021.-2023 19
Tabela 16. Struktura poslovnih subjekata u Gradu Gračanica TK i FBiH u periodu 2014.-2023., stanje 31.12.2023. 20
Tabela 17. Spoljno trgovinska razmjena u periodu od 2009. do 2023.godini sa uporednim podacima TK i FBiH za 2023. .21
Tabela 18. Zaposlenost ukupnog i radno aktivnog stanovništva 1991. i 2018.-2023.godine 23
Tabela 19. Pregled zaposlenih, nezaposlenih i plaća na nivou godišnjeg prosjeka sa uporednim podacima za TK i FBiH u periodu od 2020. do 2023.godine 23
Tabela 20. Stepen zaposlenosti i nezaposlenosti u periodu 2016.-2023. sa uporednim pokazateljima za TK i FBiH.. 24
Tabela 21. Prosječne neto plaće u periodu 2013.-2023.godine sa uporednim podacima za FBiH i TK 25
Tabela 22. Prosječne penzije u periodu 2010.-2023.godine sa uporednim podacima FBiH i TK 26
Tabela 23. Struktura upotrebe zemljišta 27
Tabela 24. Podrška primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji po izvorima finansiranja u periodu 2008.-2023. 28
Tabela 25. Realizacija novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju iz Budžeta Grada Gračanica za 2023 29
Tabela 26. Pregled broja noćenja turista po gradovima/općinama TK u periodu 2017-2023.godina 31
Tabela 27. Turistički smještajni kapaciteti po gradovima/općinama TK u periodu 2017.-2023.godina 31
Tabela 28. Pregled indikatora ekonomskog razvoja u Gradu Gračanica za 2023.godinu 31
Tabela 29. Broj korisnika socijalne zaštite po priznatim pravima u periodu 2018.-2023.godina 32
Tabela 30. Pregled kategorija korisnika socijalne zaštite u periodu 2021.-2023.godina 33
Tabela 31. Broj djece u predškolskim ustanovama u Gradu Gračanica u periodu 2016.-2023.godina 34
Tabela 32. Pregled osnovnog obrazovanja u Gradu Gračanica TK i FBiH periodu 2014.-2023.godina 34
Tabela 33. Pregled srednjeg obrazovanja u Gradu Gračanica TK i FBiH u periodu 2014.-2023.godina 34
Tabela 34. Broj upisanih studenata na visokoškolskim ustanovama prema mjestu prebivališta i spolu 2014-2023. 35
Tabela 35. Broj učenika koji su napustili školovanje prije njegovog okončanja u školama na području grada Gračanica u periodu 2021.-2023.godine 35
Tabela 36. Emitovani program Radio Gračanica 36
Tabela 37. Pregled indikatora razvoja sektora okoliša u Gradu Gračanica za 2023.godinu 36
Tabela 38. Pregled strateških i prioritetnih ciljeva 38
Tabela 39. Strateški projekti u Gradu Gračanica 38
Tabela 40. Pregled indikativnog finansijskog plana implementacije Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2027.godina po izvorima, ukupno i za strateške projekte ..... **Error! Bookmark not defined.**
Tabela 41. Pregled planiranih sredstava po strateškim ciljevima u Strategiji razvoja Grada Gračanica 2023.-2027. i Akcionom planu 2023.-2025. 39
Tabela 42. Ostvareni rezultati po strateškim ciljevima i prioritetima u 2023.godini 41
Tabela 43. Pregled realizacije strateških projekata u Gradu Gračanica u 2023.godini 45
Tabela 44. Finansijska projekcija plana i realizacije po sektorima u 2023.godini 46
Tabela 45. Pregled finansijske realizacije po izvorima i sektorima u 2023.godini 46
Tabela 46. Pregled planiranih i realizovanih finansijskih sredstava na nivou strateških ciljeva i prioriteta u 2023. 47
Tabela 47. Povezanost Strategije razvoja Grada Gračanica 2023-2027. sa Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH 49

Lista grafikona

Grafikon 01. Prirodno kretanje stanovništva u periodu 2016.-2023.godine – Grad Gračanica 15
Grafikon 02. Pregled migracijskih kretanja na području Grada Gračanica u periodu 2013.-2023. godine 17
Grafikon 03. Dobna struktura stanovništva u periodu 2015.-2023. godine – Grad Gračanica 15
Grafikon 04. Broj registrovanih obrta i pravnih lica u Gradu Gračanica za period 2014.-2023. godina 21
Grafikon 05. Uvoz izvoz i saldo robne razmjene u 000 KM u periodu 2015.-2023.godine - Grad Gračanica 22
Grafikon 06. Struktura zaposlenosti/ nezaposlenosti za grad Gračanica (stanje 2023. godine) 24
Grafikon 07. Pregled kretanja broja zaposlenih nezaposlenih i prosječne neto plaće u KM u periodu 2013.-2023. godine - Grad Gračanica 25
Grafikon 08. Struktura finansiranja po sektorima (u milionima KM) u izvještajnoj godini 46
Grafikon 09. Struktura finansiranja po izvorima (u milionima KM) u izvještajnoj godini 46

IZVRŠNI SAŽETAK

Grad Gračanica je na osnovu Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine i Uredbe o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji Bosne i Hercegovine, pripremio Izvještaj o razvoju sa informacijom o realizaciji Strategije razvoja grada Gračanica za period 2023. – 2027.godine. Pripremljeni izvještaj/informacija obuhvata period implementacije Strategije razvoja Grada za 2023.godinu. Odlukom o usvajanju Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2027.godine, broj 01-24-01189-2023 od 29.03.2023.godine, Gradsko vijeće Gračanica usvojilo je Strategiju razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2027.godine ("Službeni glasnik Grada Gračanica", broj: 04/23).

Većina indikatora u svim sektorima ostvaruju rast, a visok stepen finansijske realizacije planiranih sredstava koji iznosi preko 100 %, ukazuje na izuzetno dobru realizaciju Strategije razvoja Grada Gračanica 2023.-2027. u 2023.godini.

Tabela 01. Pregled planiranih i realizovanih finansijskih sredstava u 2023.godini

Oblast razvoja	Broj i naziv strateškog cilja	Plan finansiranja aktivnosti i strateških projekata za 2023. (KM)	Realizacija u 2023.	
			KM	%
0	1	2	3	4 (3/2)
Ekonomski razvoj	Strateški cilj I: Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam	1.046.000	6.554.157	627%
Društveni razvoj	Strateški cilj II: Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unaprjeđenje kvaliteta života za sve građane	5.701.621	3.585.254	63%
Razvoj okoline	Strateški cilj III: Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije	6.221.427	3.949.817	63%
Ukupno	**SC I + SC II + SC III**	**12.969.048**	**14.089.228**	**109%**

Izuzetno visokom procentu realizacije u odnosu na plan u Strateškom cilju 1. najviše doprinose podsticaji poljoprivrednim proizvođačima na području grada Gračanica, u ukupnom iznosu od 5.366.702 KM i to iz Budžeta Federacije BiH 3.809.217 KM, Budžeta TK 1.325.245 KM i Budžeta Grada Gračanica 232.240 KM.

UVOD

Izvještaj o razvoju je naslov ovog dokumenta, iako je u planu i Programu Gradskog vijeća Gračanica planirano kao Izvještaj o realizaciji Strategije razvoja Grada Gračanica za 2023.godinu, jer je prema članu 22, stav (1) i članu 26. Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/17) i pratećim Uredbama predviđen Izvještaj o razvoju, koji sadrži i izvještaj o realizaciji Strategije.

S jedne strane, članovima 126.a i 127.b Poslovnika Gradskog vijeća Grada Gračanica („Službeni glasnik Općine Gračanica”, broj: 06/14 i 7/18 i „Službeni glasnik Grada Gračanica“, broj: 03/20 i 01/21) predviđeno da se Vijeću izvještaji dostavljaju na razmatranje i usvajanje, a da se Informacije Vijeću ponose na razmatranje i iste prima k znanju. S druge strane, prema članu 16. stav (7) Uredbe o trogodišnjem, godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 74/19 i 02/21), Gradonačelnik isti dostavlja Gradskom vijeću radi informisanja. Stoga, iako je u pitanju Izvještaj, Gradsko vijeće ga ne usvaja, već prima k znanju.

Cilj ovog izvještaja je da na jednostavan, jasan i pregledan način predstavi rezultate implementacije Strategije razvoja Grada Gračanica 2023.-2027.godine.

Strategija razvoja Grada Gračanica za period 2023-2027.godine (u daljem tekstu: Strategija razvoja Grada) predstavlja integrisani multisektorski strateški dokument kojim se definišu javne politike i integralno usmjerava razvoj Grada Gračanica. Kao takva, Strategija razvoja Grada sadrži prioritete prostornog razvoja grada i razvojne pravce definirane u strateškim dokumentima Tuzlanskog kantona, Federacije i dokumentima relevantnim za proces integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju te predstavlja podlogu za usklađivanje i izradu akcionih planova. Proces izrade Strategije razvoja Grada koordinirao je Odsjek za lokalni razvoj u okviru Službe za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije, koje ima formalnu funkciju tijela za razvojno planiranje i upravljanje razvojem na nivou Grada Gračanica. Strategija razvoja Grada je u potpunosti izrađena u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/17) i Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 74/19 i 2/21) te je usklađena sa relevantnim strategijama drugih nivoa vlasti u BiH, obavezama proizašlim iz procesa evropskih integracija i Ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDGs).

Stvarni rezultati razvoja koji proizlaze iz implementacije Strategije razvoja, mogu biti vidljivi i mjerljivi jedino ukoliko se sistemski provodi praćenje i vrednovanje realizacije Strategije. Da bi se postiglo povezivanje razvojnih politika na širem nivou i povezivanje politika ministarstava sa provedbom mjera Strategije, Odsjek za lokalni razvoj vrši pripremu Izvještaja o razvoju Grada Gračanica. Izvještaj je pripremljen u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH i Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju, monitoringu i izvještavanju u FBiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 74/19 i 2/21), i kao takav je u potpunosti oslonjen na propise i odredbe regulatornog okvira za planiranje i upravljanje razvojem u Federaciji BiH.

Izvještaj o razvoju predstavlja dokument kojim se sagledavaju rezultati u ostvarivanju razvojnih ciljeva i implementaciji strateških dokumenata, i ovo je prvi po redu izvještaj koji je pripremljen sa ciljem praćenja i analize stepena društveno-ekonomskog razvoja i strukturnih izazova u Gradu Gračanica. Izvještaj ima za cilj da prezentira cjelovit pregled situacije i napretka Grada Gračanica u 2023.godini, te da posluži Gradonačelniku i Gradskom vijeću Gračanica kao putokaz u budućim razvojnim procesima.

Kao temeljni dokument za shvaćanje sadašnjih i budućih razvojnih pravaca Grada Gračanica, Izvještaj o razvoju za 2023.godinu služi kao ključna osnova za informirano donošenje odluka, planiranje te provođenje politika i mjera koje će doprinijeti dugoročnom i održivom razvoju

Grada. Time se osigurava da Grad Gračanica nastavi napredovati u skladu sa svojim razvojnim potencijalima, strateškim ciljevima i prilagodljivosti prema globalnim i lokalnim izazovima.

Izvještaj je sveobuhvatan, analizira ekonomski, društveni, infrastrukturni i okolišni aspekt razvoja, te predstavlja svojevrsnu situacionu analizu koja se naslanja na Strategiju razvoja Grada i time obezbjeđuje kontinuitet u analizi i izvještavanju sveukupnog razvoja, ali i polaznu osnovu za pripremu novog trogodišnjeg akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja. Kao takav, Izvještaj se sastoji od dva dijela koja zajednički čine jednu cjelinu i omogućuju praćenje razvojnih trendova i stepen provedbe strategije.

Izvještaj se sastoji od pet dijelova.

U prvom dijelu kroz prikaz utvrđenog sistema indikatora i polazne, ciljne i ostvarene vrijednosti indikatora, analiziraju se razvojni trendovi u gradu Gračanica, prije svega nivo razvijenosti, a zatim i indikatori po oblastima, a to su demografske karakteristike i kretanja, ekonomski pokazatelji, društveni pokazatelji i pokazatelji zaštite okoliša.

U drugom dijelu predstavljen je stepen provedbe strateških ciljeva, prioriteta i mjera definisanih u Strategiji razvoja Grada tako što je predstavljena struktura Strategije razvoja grada, a zatim i provedba Strategije razvoja grada predstavljanjem ostvarenih rezultata po prioritetima i strateškim ciljevima.

Treći dio sadrži podatke o planiranim i ostvarenim finansijskim sredstvima na nivou strateških ciljeva i prioriteta u 2023. godini, a četvrti dio povezuje ciljeve i prioritete definisane u Strategiji razvoja Grada i Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja, odnosno pokazuje njihovu usklađenost.

Peti dio sadrži set preporuka koje bi trebalo doprinijeti unaprijeđenju provedbe Strategije razvoja Grada u narednom periodu.

1. ANALIZA RAZVOJNIH TRENDOVA KROZ PRIKAZ UTVRĐENOG SISTEMA INDIKATORA

Gradsko vijeće Grada Gračanica je usvajanjem Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2027.godina definisalo i uskladilo razvojne pravce i prioritete Grada Gračanica sa ključnim nacionalnim i međunarodnim razvojnim dokumentima. Vizija razvoja Grada Gračanica odražava stratešku namjeru, dubinu i širinu strateške promjene koju građani Grada Gračanica žele u periodu 2023.-2027.godine. S tim u vezi, slika ukupnog stanja i kretanja razvoja u Gradu Gračanica se posmatra u kontekstu vizijom definisanih vrijednosti i svrhe djelovanja Gradonačelnika, vijeća mjesnih zajednica i svih drugih relevantnih partnera uključenih u integrisani sistem upravljanja razvojem. Ovakav razvoj karakterišu princip održivosti i integracije, gdje svaki sektor zadržava svoje osnovne razvojne ciljeve, a zajedno ih ostvaruju u obliku uravnoteženog razvoja.

Vizija razvoja Grada Gračanica:

„Grad Gračanica je zajednica sa visoko razvijenim poduzetništvom, zelenim rastom i socijalno pravednim društvenim okruženjem u kojem žive sretni i zadovoljni ljudi.“

Uspješnost razvoja Grada Gračanica mjeri se sposobnošću da se prevladaju uočene slabosti i prijetnje bržem rastu, ali isto tako da se iskoriste razvojni potencijali koji nesumnjivo postoje. Shodno tome te uvažavajući strateška i dugoročna opredjeljenja Grada Gračanica, utvrđeni su strateški fokusi:

- Podsticati razvoj poduzetništva, posebno kroz unaprjeđenje radnih zona, i osigurati visok stepen zaposlenosti
- Kreirati poticajno okruženje i društvene sadržaje za život mladih, te poboljšati kvalitet života ranjivih grupa
- Promovirati održivu poljoprivredu i proizvodnju zdrave hrane
- Koristiti prednosti saradnje i razmjene iskustava sa drugim gradovima i općinama u BiH i susjednim zemljama za brži rast i razvoj
- Osigurati zeleni rast i promovirati proizvodnju i korištenje čiste energije
- Razvijati održiv turizam i osigurati očuvanje kulturno-historijske baštine
- Ubrzati proces deminiranja kontaminiranih područja.

Ostvarenje razvojne vizije realizovat će se kroz tri strateška cilja, razrađena u 14 prioriteta i 41 mjeru. Strateški ciljevi Grada Gračanica su usklađeni sa Strategijom razvoja Tuzlanskog kantona i Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH, kojim se utvrđuju zajednički podciljevi i indikatori za sve nivoe vlasti u BiH i usmjerava budući proces strateškog planiranja te su definisani kao:

1. SC I: Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam
2. SC II: Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unaprjeđenje kvaliteta života za sve građane
3. SC III: Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije

Kako bi se adekvatno procijenio uticaj i stepen realizacije strateških ciljeva, planirano je da se isti prate kroz sljedeći set indikatora uticaja:

Tabela 02. Indikatori/pokazatelji uticaja za strateške ciljeve

Strateški cilj	Indikator uticaja	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost (2027.)
Strateški cilj 1. Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam	Stepen zadovoljstva građana cijenom vode	65,00% (2021.)	80,0%
	Stepen zadovoljstva građana cijenom kanalizacije	53,00% (2021.)	70,0%
	Stepen zadovoljstva građana cijenom prikupljanja otpada i odvozom smeća	69,00% (2021.)	85,0%
	Stepen zadovoljstva građana brzinom usluge u Gradskoj upravi	88,00% (2021.)	93,0%
	Povećanje investicija-broj investicija-m^2 prostora investicija u poslovnom sektoru za 20% do 2027.godine u odnosu na 2021.godinu	Broj investicija: 7 Površina: m^2 10.485 (2021.)	Broj investicija: 20 Površina: m^2 30.000 m^2
	Stepen zadovoljstva građana turističkim uslugama	0	80
Strateški cilj 2. Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unaprjeđenje kvaliteta života za sve građane	Stepen zadovoljstva građana-kvalitet usluga u Gradskoj upravi	91,00% (2021.)	95,0%
	Stepen zadovoljstva građana-rad vrtića	83,00% (2021.)	90,0%
	Stepen zadovoljstva građana-sportska dešavanja na teritoriji Grada	53,00% (2021.)	65,0%
	Stepen zadovoljstva građana-kulturna dešavanja na teritoriji Grada	53,00% (2021.)	70,0%
	Stepen zadovoljstva građana-rad mjesnih zajednica	76,00% (2021.)	80,0%
	Stepen zadovoljstva građana-rad Centra za socijalni	82,00% (2021.)	90,0%
	Stepen zadovoljstva građana-kulturna dešavanja na teritoriji Grada	53,00% (2021.)	70,0%
	Broj stanovnika na 1 ljekara	494 (2020.)	300
	Broj krivičnih i prekršajnih slučajeva u saobraćaju na području grada Gračanica	Broj krivičnih: 306 (2020) Broj prekršaja: 316 (2020)	Broj krivičnih: 245 Broj prekršaja: 252
Strateški cilj 3. Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije	Stepen zadovoljstva građana uslugama snabdijevanjem vode	67,00% (2021.)	80,0%
	Stepen zadovoljstva građana uslugama pokrivenost kanalizacijom	53,00% (2021.)	68,0%
	Stepen zadovoljstva građana-pokrivenost Grada javnom rasvjetom	63,00% (2021.)	75,0%
	Stepen zadovoljstva građana-kvalitet javne rasvjete	62,00% (2021.)	75,0%
	Stepen zadovoljstva građana-rasprostranje nost javnih zelenih površina, igrališta i parkova	69,00% (2021.)	78,0%
	Stepen zadovoljstva građana-kvalitetom javnih zelenih površina, igrališta i parkova	53,00% (2021.)	68,0%
	Stepen zadovoljstva građana-rad CZ na sprečavanju posljedica prirodnih katastrofa	78,00% (2021.)	85,0%
	Nivo emisija CO_2, po sektorima	Polazne vrijednosti 2016.godine (SECAP): - Zgradarstvo: 126.304 t - Javna rasvjeta: 865 t - Transport: 74.476 t	Smanjenje nivoa emisija u odnosu na polaznu vrijednost, po sektorima: - Zgradarstvo: 20,80% - Javna rasvjeta: 40,00% - Transport: 0,14%
	Količina prodatog reciklažnog otpada u tonama	74,045 (2022.)	400
	Količina prodatog reciklažnog otpada u tonama	74,045 (2022.)	400

Kako bi se osigurao visok stepen realizacije zacrtanih strateških ciljeva Grada Gračanica, definisan je i set strateških prioriteta do 2027.godine, koji pokrivaju sve oblasti od strateškog značaja za razvoj Grada. Prioriteti predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva i kao takvi imaju najveći uticaj na razvoj, odnosno ostvarenje strateških indikatora.

U nastavku je detaljno elaboriran stepen razvoja grada u 2023.godini, kroz sistem praćenja kretanja ključnih razvojnih pokazatelja, odnosno indikatora u oblasti ekonomskog, društvenog i infrastrukturnog razvoja te zaštiti okoliša.

1.1. Sažetak osnovnih indikatora razvoja

Uticaj strateških ciljeva na razvoj Grada Gračanica se prati putem relevantnih indikatora koji imaju polaznu osnovu u 2020./2021./2022.godini. Na temelju polazne osnove se prati razvoj i napredak Grada Gračanica u godinama implementacije Strategije razvoja. Tabela osnovnih indikatora razvoja Federacije BiH Tuzlanskog kantona i Grada Gračanica u periodu 2020.-2023.godina predstavljena je u nastavku:

Tabela 03. Osnovni indikatori razvoja Grada Gračanica i TK u periodu 2020.-2023.godina

Elementi	Grad Gračanica				Tuzlanski kanton				Učešće Grada u TK			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9(1/5)	10(2/6)	11(3/7)	12(4/8)
Stanovništvo (procjena sredinom godine)	44.985	44.745	44.493	44.327	437.607	434.424	431.938	430.571	0,103	0,103	0,103	0,103
Stopa prirodnog priraštaja u ‰	-2,8	-3,9	-1,6	-1,8	-4,0	-5,6	-3,2	-1,9	-	-	-	-
Stopa registrovane zaposlenosti u %	40,2	39,1	36,6	37,7	44,1	42,4	33,9	39,4	-	-	-	-
Stope registrovane aktivnosti u %	59,0	59,1	59,0	59,0	57,5	57,5	57,1	56,8	-	-	-	-
Radno sposobno stanovništvo (15-64)	30.642	30.398	30.194	29.974	304.059	300.921	298.134	295.325	0,100	0,101	0,101	0,101
Prosječan broj zaposlenih osoba	10.813	10.953	11.065	11.017	97.863	99.589	101.192	101.715	0,110	0,110	0,110	0,108
Prosječan broj nezaposlenih osoba	7.261	7.022	6.758	6.667	77.112	73.295	68.973	66.161	0,094	0,095	0,098	0,101
Stopa registrovane nezaposlenosti u %	40,2	39,1	37,9	37,7	44,1	42,4	40,5	39,4	-	-	-	-
Prosječna neto plata u KM	649	689	815	943	863	906	1.022	1.161	0,752	0,761	0,798	0,812
Broj penzionera	6.159	6.161	6.254	6.434	72.472	72.149	72.145	73.593	0,085	0,085	0,087	0,089
Prosječna penzija u KM	392	390	445	540	457	458	522	634	0,858	0,852	0,852	0,852
Broj poslovnih subjekata	2.105	2.099	2.106	2.159	21.148	21.214	21.417	21.808	0,099	0,099	0,098	0,099
Izvoz robe u 000 KM	217.094	295.674	370.951	334.80	1.671.314	2.076.750	2.732.608	2.588.70	0,12	0,142	0,136	0,133
Uvoz robe u 000 KM	194.993	274.521	313.166	312.65	1.871.496	2.377.354	3.049.718	2.863.260	0,10	0,115	0,103	0,103
Trgovinski bilans u 000 KM	22.102	21.154	57.784	22.147	-200.182	-300.604	-317.110	-274.363	-	-	-	-
Pokrivenost uvoza izvozom u %	111,33	107,71	118,45	107,08	89,30	87,36	89,6	90,42	-	-	-	-
Porezi na dohodak fizičkih lica u mil KM	6,5	7,6	9,7	11,8	73	83	103	124	0,09	0,09	0,10	0,10
Prihodi od poreza na dohodak po stanovniku u KM	144	170	217	266	167	192	239	288	0,86	0,89	0,91	0,92

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

1.2. Nivo razvijenosti

Federalni zavod za programiranje razvoja, kao institucija odgovorna za cjelokupan proces strateškog planiranja u Federaciji BiH, analizira razvijenost grada, kantona sagledao je osnovne društveno-ekonomske pokazatelje razvoja FBiH, te izvršio rangiranje lokalnih zajednica prema nivou razvijenosti (indeksu razvijenosti) što se iskazuje indeksom razvijenosti. Prema Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 32/17), Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više osnovnih socioekonomskih pokazatelja radi mjerenja stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave i kantona.i izrađuje se u svrhu mjerenja sveukupnog uticaja implementacije

strateških dokumenata. Izrađuje se u skladu s Uredbom o izradi indeksa razvijenosti u FBiH, a na osnovu Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH („Službene novine Federacije BiH, broj: 32/17).

Koristi indeksa razvijenosti ogledaju se i u unaprjeđenju razvojnog planiranja i implementacije strateških dokumenata u FBiH kao i učinkovitija raspodjela finansijskih sredstava koji treba da doprinese ravnomjernijem regionalnom razvoju.
Od 2018.godine za izradu indeksa razvijenosti kantona i jedinica lokalne samouprave, u Federaciji BiH, koriste se slijedeći indikatori: prihodi od poreza na dohodak po stanovniku, stepen zaposlenosti, kretanje stanovništva, udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu i stepen obrazovanje radne snage.

Za izradu indeksa razvijenosti kantona i jedinica lokalne samouprave u Federaciji koriste se sljedeći indikatori:

a. Porezi na dohotke fizičkih lica po stanovniku (X1);
b. Stopa zaposlenosti (X2);
c. Kretanje stanovništva (X3);
d. Udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu (X4);
e. Stopa obrazovanja radne snage (X5).

Porezi na dohotke fizičkih lica po stanovniku (X1) se računaju kao odnos ukupnog iznosa naplaćenih poreza koji su tokom jedne fiskalne godine platili poreski obveznici, fizička lica s prebivalištem ili uobičajenim boravištem na području kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave za koje se vrši izračunavanje, i broja stanovnika koji žive na području kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave. Za izračun ovog indikatora koriste se podaci Porezne uprave Federacije BiH iz obrazaca: porez na dohodak od nesamostalnih djelatnosti, porez na dohodak od samostalne djelatnosti, porez po odbitku od slobodnih i drugih samostalnih djelatnosti, porez na prihod od imovine i imovinskih prava, porez od iznajmljivanja imovine, porez na dohodak od ulaganja kapitala, dobitke nagradnih igara i igara na sreću, i porez po odbitku nerezidenta na prihode od povremenog obavljanja samostalne djelatnosti, i podaci Federalnog zavoda za statistiku o procijenjenom broju stanovnika na nivou kantona, odnosno jedinica lokalne samouprave.

Stopa zaposlenosti (X2) se računa kao odnos ukupnog broja zaposlenih na području kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave, i radno sposobnog stanovništva na području kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave u godini za koju se radi indeks razvijenosti. Za izračun ovog indikatora koriste se podaci Federalnog zavoda za statistiku.

Kretanje stanovništva (X3) se računa kao odnos procijenjenog broja stanovnika na području kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave u godini za koju se radi indeks razvijenosti i broja stanovnika kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave prema rezultatima posljednjeg zvaničnog popisa stanovništva. Za izračun ovog indikatora koriste se podaci Federalnog zavoda za statistiku.

Udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu (X4) se računa kao odnos broja stanovnika sa 65 godina i više na području kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave i procijenjenog ukupnog broja stanovnika kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave u godini za koju se radi indeks razvijenosti. Za izračun ovog indikatora koriste se podaci Federalnog zavoda za statistiku.

Stopa obrazovanja radne snage (X5) se računa kao odnos broja stanovnika sa srednjom školom i višim nivoom obrazovanja i radne snage (zaposleni i nezaposleni) na nivou kantona, odnosno jedinica lokalne samouprave u godini za koju se radi indeks razvijenosti. Za izračun ovog indikatora koriste se podaci Federalnog zavoda za statistiku.

Na osnovu indeksa razvijenosti, izvršeno je rangiranje 79 jedinica lokalnih samouprava FBiH. Prema indeksu razvijenosti, Grad Gračanica, sa indeksom razvijenosti od 0,95, se nalazi na 23.

mjestu u trećoj grupi od 79 općina/gradova FBiH, i u odnosu na 2022.godinu kada je bio na 24. mjestu Grad Gračanica je pomaknuo indeks razvijenosti za mjesto više na 23.

Nešto manji indeks razvijenosti imaju susjedne općine/gradovi Lukavac 0,92 (27), Gradačac 0,87 (33) i Srebrenik 0,79 (43) koji se nalaze u III grupi.

Od 79 Općina/Gradova FBiH, 7 je u prvoj grupi sa indeksom od 2,28 do 1,27, u drugoj grupi je 10 sa indeksom od 1,22 do 1,00; u trećoj grupi je 31 sa indeksom od 0,999 do 0,76, u četvrtoj grupi je 18 sa indeksom od 0,7496 do 0,63; u petoj grupi je 13 općina/gradova sa indeksom od 0,58 do 0,32.

Na prvom mjestu (u prvoj grupi od pet grupa) je JLS Centar Sarajevo sa indeksom 2,28 a na 79-om mjestu u petoj grupi je JLS Dobretić sa indeksom od 0,32.

Po izračunu indeksa razvijenosti FZZPR-a u 2023.godini na 1. mjestu po rangu razvijenosti je i dalje Kanton Sarajevo, dok je na posljednjem 10. mjestu Kanton 10. Tuzlanski kanton se nalazi na šestom mjestu sa indeksom od 0,84, kao i prethodne godine po rangu razvijenosti od 10 kantona u FBiH, u II grupi od tri grupe. U prvoj grupi je Kanton Sarajevo sa indeksom od 1,99, a u petoj grupi je Posavski kanton sa indeksom od 0,27.

U nastavku su predstavljeni indikatori nivoa razvijenosti za 14 od 79 općina/gradova FBiH.

Tabela 04. Nivo razvijenosti (za 14 od 79) općina/gradova FBiH u 2023.godini

Godina	Rang	Grupa	Indeks	Prihod od poreza na dohodak po stanovniku	Stepen zaposlenosti u %	Kretanje stanovništva 2013-2023	Učešće starog stanovništva	Stepen obrazovanja radne snage
Centar Sarajevo	1	I	2,28	3,58	4,16	0,87	0,83	1,27
Novo Sarajevo	2	I	1,66	2,7	2,11	0,98	0,9	1,28
Trnovo	3	I	1,52	2,54	1,07	2,23	0,55	0,73
Ilidža	4	I	1,41	1,57	1,5	1,63	1,08	1,17
Stari Grad Sarajevo	5	I	1,34	2,23	1,39	0,69	0,79	1,25
Novi Grad Sarajevo	6	I	1,3	1,71	1,06	1,39	0,99	1,17
Vogošća	7	I	1,27	1,33	0,87	1,87	1,14	1,07
Doboj-Jug	8	II	1,22	1,22	1,52	1,12	1,2	1,04
Grad Mostar	9	II	1,22	1,37	1,44	1,06	0,92	1,2
Grad Tuzla	10	II	1,21	1,41	1,56	1,01	0,83	1,1
Grad Gračanica	23	III	0,95	0,77	1,01	1,07	1,00	0,96
Grad Lukavac	27	III	0,92	0,93	0,95	0,83	0,9	0,99
Grad Gradačac	33	III	0,87	0,66	0,93	1,03	1,02	0,8
Grad Srebrenik	43	III	0,79	0,53	0,65	1,07	1,03	0,81

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socioekonomski pokazatelji po općinama FBIH 2023."

Pregled kretanja vrijednosti svih indikatora koji se koriste za izračun Indeksa razvijenosti Grada Gračanica u periodu od 2018. do 2023.godine predstavljeni su u narednoj tabeli:

Tabela 05. Indikatori indeksa razvijenosti u Gradu Gračanica u periodu 2018.-2023.godina

Godina	Rang	Grupa	Indeks	Prihod od poreza na dohodak po stanovniku	Stepen zaposlenosti u %	Kretanje stanovništva	Učešće starog stanovništva	Stepen obrazovanja radne snage
2018	26	III	0,92	0,67	1,04	1,06	1,00	0,94
2019	24	III	0,94	0,68	1,03	1,08	1,00	0,99
2020	23	III	0,94	0,69	1,04	1,08	1,00	0,98
2021	24	III	0,94	0,69	1,04	1,08	0,99	0,98
2022	24	III	0,95	0,74	1,03	1,08	1,00	0,97
2023	23	III	0,95	0,77	1,01	1,07	1,00	0,96

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2018-2023."

1.3. Demografske karakteristike i kretanja

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2023.godini (stanje sredinom godine) na području Grada Gračanica živi ukupno 44.327 stanovnika i ima gustinu naseljenosti od 205,2, što je više u odnosu na gustinu naseljenosti TK 162,5 i FBiH 82,3. Broj stanovnika u odnosu na prethodnu godinu je manji za 166.

Tabela 06. Gustina naseljenosti stanovništva u Gradu Gračanica u periodu 2016-2023.

Godina	Stanovništvo	Gustina naseljenosti
2016	45.229	209,4
2017	45.260	209,5
2018	45.128	208,9
2019	45.033	208,5
2020	44.985	208,3
2021	44.745	207,2
2022	44.493	206,0
2023	**44.327**	**205,2**
TK 2023	430.571	162,5
FBiH 2023	2.150.054	82,3

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja (Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH)

1.3.1. Ukupan broj stanovnika

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2023.godini na području Gračanice je živjelo ukupno 44.327 stanovnika, odnosno 10,30 % stanovnika TK. Gračanica zauzima površinu od 216 km^2 sa gustinom naseljenosti u 2023.godini od 205,20 stanovnika/km^2. Gustina naseljenosti u Gračanici znatno je veća od gustine naseljenosti u FBiH, koja iznosi 82,3 stan/km^2 i TK koja iznosi 162,5 stanovnika/km^2.

1.3.2. Struktura stanovništva (starosna)

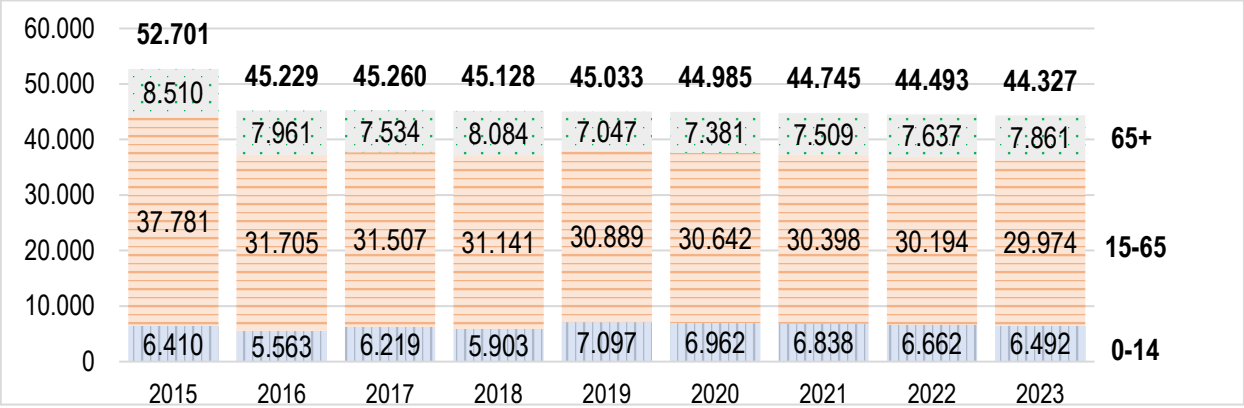
Starosna struktura stanovništva u proteklom periodu mijenjala se u skladu sa općim tendencijama tipičnim za proces demografskog starenja. U strukturi stanovništva 67,6 % čini radno sposobni dio stanovništva, a 17,73 % su osobe starije od 65 godina što ukazuje na činjenicu da se ova populacija iz zrelog transformisala u tip starijeg stanovništva. Dobna struktura stanovništva je predstavljena u nastavku.

Tabela 07. Dobna struktura stanovništva u periodu 2015.-2023.godine - Grad Gračanica

Godina	Ukupan broj stanovnika	Broj zaposlenih	Radno aktivno stanovništvo (15-65)	% radno aktivnog stanovništva	Dobne grupe stanovništva			Udio dobnih grupa u ukupnom broju stanovnika		
					0-14	15-65	65+	0-14	15-65	65+
0	1	2	3	4 (3/1)	5	6	7	8 (5/1)	9 (6/1)	10 (7/1)
2015	52.701	**9.106**	**37.781**	71,69	6.410	**37.781**	8.510	12,16	71,69	16,15
2016	45.229	**9.375**	**31.705**	70,10	5.563	**31.705**	7.961	12,30	70,10	17,60
2017	45.260	**9.460**	**31.507**	69,61	6.219	**31.507**	7.534	13,74	69,61	16,65
2018	45.128	**10.776**	**31.141**	69,01	5.903	**31.141**	8.084	13,08	69,01	17,91
2019	45.033	**10.965**	**30.889**	68,59	7.097	**30.889**	7.047	15,76	68,59	15,65
2020	44.985	**10.813**	**30.642**	68,12	6.962	**30.642**	7.381	15,48	68,12	16,41
2021	44.745	**10.953**	**30.398**	67,94	6.838	**30.398**	7.509	15,28	67,94	16,78
2022	44.493	**11.065**	**30.194**	67,86	6.662	**30.194**	7.637	14,97	67,86	17,16
2023	44.327	**11.017**	**29.974**	67,62	6.492	**29.974**	7.861	14,65	67,62	17,73

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku – Tuzlanski kanton u brojkama 2015-2023.

Grafikon 03. Dobna struktura stanovništva u periodu 2015.-2023.godine – Grad Gračanica

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku – Tuzlanski kanton u brojkama 2015-2023.

1.3.3. Stopa izdržavanog stanovništva

Stopa izdržavanog stanovništva predstavlja odnos ekonomskog neaktivnog stanovništva i radno aktivnog stanovništva. Pod „izdržavanim stanovništvom“ podrazumijevaju se djeca mlađa od 15 godina (6.492 djece) i stariji od 65 godina (7.861 starijih) koje izdržava radnoaktivni dio stanovništva (29.974 stanovnika). U 2023.godini stopa izdržavanog stanovništva je neznatno viša nego prethodnih godina i iznosila je 32,5 %, što znači da je veliki udio stanovnika koji nisu ekonomski aktivni.

1.3.4. Prirodni priraštaj stanovništva

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku na području Grada Gračanica u 2023.godini živi 44.327 stanovnika (procjena broja stanovništva sredinom godine), sa gustinom naseljenosti od 205,2 stanovnika/km². U odnosu na popis iz 1991.godine odsutno je 14.807 stanovnika.

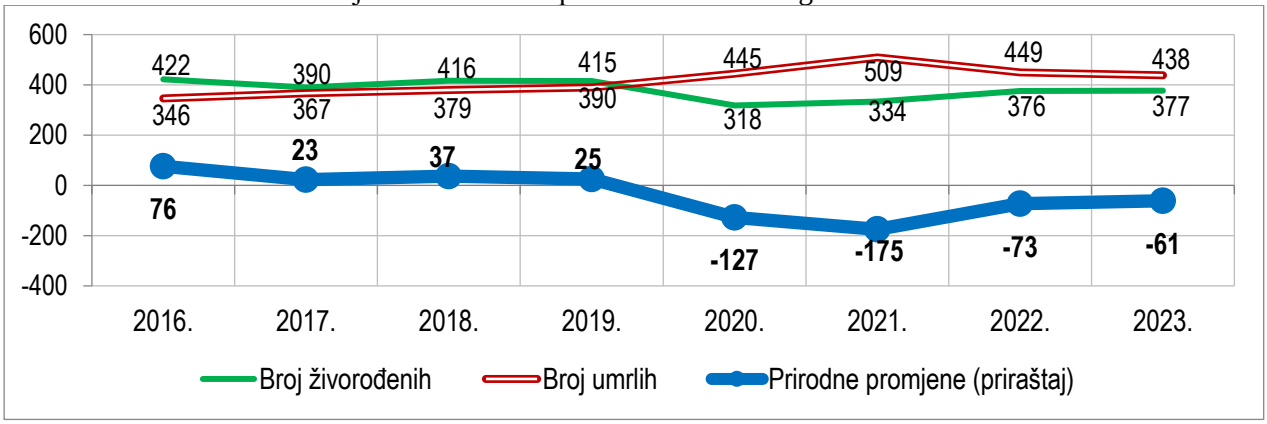
Tabela 08. Prirodni priraštaj u Gradu Gračanica, Tuzlanskom kantonu i FBiH u periodu 2016-2023.

Godina	Živorođeni			Umrli			Prirodni priraštaj		
	Grad	TK	FBiH	Grad	TK	FBiH	Grad	TK	FBiH
0	1	2	3	4	5	6	7 (1-4)	8 (2-5)	9 (3-6)
2016	225	3.727	19.110	168	3.924	20.558	57	-197	-1.448
2017	240	3.722	19.216	168	4.150	21.019	72	-428	-1.803
2018	206	3.740	18.522	180	4.233	20.774	26	-520	-2.243
2019	175	3.457	17.490	206	4.191	21.198	-31	-734	-3.708
2020	200	3.222	16.716	247	4.946	25.014	-47	-1.724	-8.298
2021	196	3.219	16.390	292	5.522	28.177	-96	-2.303	-
2022	170	3.148	16.070	203	4.490	22.431	-33	-1.342	-6.361
2023	**377**	**3.124**	**15.670**	**438**	**3.960**	**19.750**	**-61**	**-836**	**-4.080**

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja (Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH)

U 2023. i prethodnim godinama zabilježen je negativan trend prirodnog priraštaja.

Grafikon 01. Prirodno kretanje stanovništva u periodu 2016.-2023.godine – Grad Gračanica

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Iako je u 2023.godini nastavljena negativna tendencija iz perioda od 2020. do 2022.godine, prirodni priraštaj je povećan sa -73 na -61. Posljednji put je pozitivan prirodni priraštaj u Grad Gračanica evidentiran u 2019.godini.

Tabela 09. Prirodno kretanje stanovništva u Gradu Gračanica u periodu 2017.-2023.godini

Godina	Stanovništvo (procjena sredinom godine)	Živorođeni	Umrli	Umrla dojenčad	Zaključeni brakovi	Razvedeni brakovi	Priraštaj	Prirodni priraštaj na 1.000 stanovnika
0	1	2	3	4	5	6	7 (2-3)	8 (7/1)*1000
2017	45.260	390	367	3	289	50	72	1,59
2018	45.128	416	379	2	284	42	26	0,58
2019	45.033	415	390	1	252	57	-31	0,69
2020	44.985	318	445	3	220	46	-47	1,05
2021	44.745	334	509	4	212	56	-96	2,15
2022	44.493	376	449	3	220	46	-33	0,74
2023	**45.229**	**377**	**438**	**4**	**180**	**39**	**-61**	**1,35**
TK 2023.	430.571	3.124	3.960	26	1.987	435	-836	1,94
FBiH 2023.	2.150.054	15.670	19.750	103	10.639	1.447	-4,080	1,90

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja (Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH)

1.3.4. Migracije stanovništva

Glavna migraciona kretanja do 1991.godine su na području općine Gračanica bila iz ruralnih područja prema centru. Prema popisu stanovništva, u Gračanici je 1991.godine živjelo 59.134 stanovnika, od toga 72 % Muslimana, 0,2 % Hrvata, 23 % Srba i 4,6 % ostalih.

Dejtonskim sporazumom Općina Gračanica je smanjena u površini za 18,6 % i broju stanovnika za 18,99 %. Dio općine Gračanica pripao je Republici Srpskoj (MZ Boljanić, MZ Bosansko Petrovo Selo, MZ Kakmuž, MZ Karanovac, MZ Porječina, MZ Sočkovac, dio MZ Donji Skipovac i dio MZ Gornji Skipovac), a broj stanovnika smanjen je sa 59.134 stanovnika na 48.372 stanovnika.

A 1995.godine u Gračanici je našlo utočište 7.291 raseljenih stanovnika iz drugih naseljenih mjesta-općina kao što su: Zvornik, Srebrenica, Bratunac, Vlasenica, Doboj, Grapska, Derventa, itd. Većina tog stanovništva se vratila na „svoje“ tako da je sa 2023.godinom ostalo 309 stanovnika kojima nisu obezbijeđeni uslovi za povratak oko jedna trećina ih je smješteno u izbjegličkim naseljima na području grada.

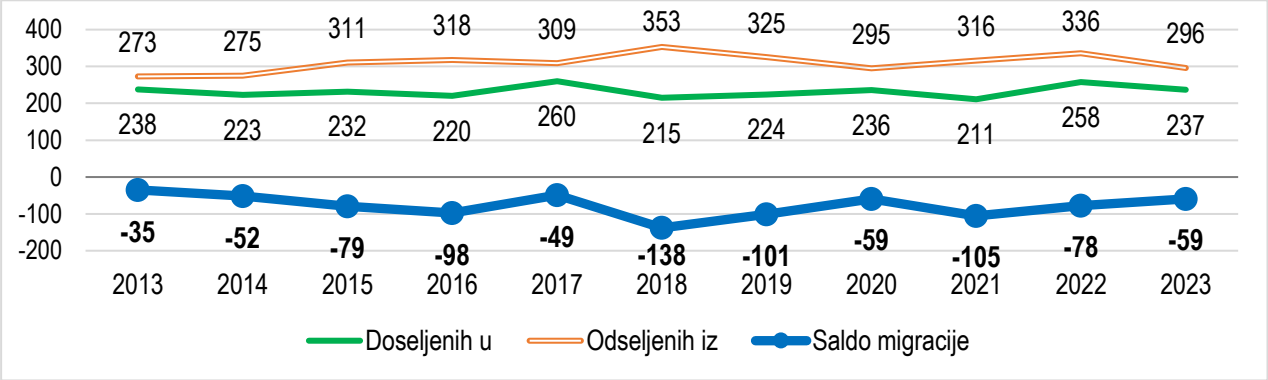
Saldo migracija je negativan proteklih godina uslijed većeg broja odseljenih nego doseljenih. Saldo migracija 2023.godine je bio -59, a 2022.godine je bio -78. U nastavku slijedi prikaz salda migracija za prethodnih deset godina.

Tabela 10. Pregled migracijskih kretanja na području Grada Gračanica u periodu 2013.-2023.godine

Godina	Broj stanovnika sredinom godine	Doseljenih u		Odseljenih iz		Saldo migracije	Stopa neto migracije
		Broj	Stopa na 1.000 stanovnika	Broj	Stopa na 1.000 stanovnika		
0	1	2	3	4	5	6 (2-4)	7 (6/1)
2013	45.150	238	5,3	273	6,1	-35	-0,1
2014	45.270	223	5,0	275	6,0	-52	0,0
2015	45.334	232	5,2	311	6,9	-79	0,0
2016	45.229	220	4,8	318	7,0	-98	-0,1
2017	45.260	260	5,7	309	6,8	-49	-1,1
2018	45.128	215	4,8	353	7,8	-138	-3,1
2019	45.033	224	5,0	325	7,2	-101	-2,2
2020	44.985	236	5,2	295	6,6	-59	-1,3
2021	44.745	211	4,7	316	7,1	-105	-2,3
2022	44.493	258	5,8	336	7,6	-78	-1,8
2023	**44.327**	**237**	**5,3**	**296**	**6,7**	**-59**	**-1,3**

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Grafikon 02. Pregled migracijskih kretanja na području Grada Gračanica u periodu 2013.-2023.godine

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Smanjen je broj izbjeglih i raseljenih lica na području grada Gračanica sa 333 u 2022. na 309 u 2023.godini.

Tabela 11. Broj izbjeglih i raseljenih lica na području Grada Gračanica po spolu u periodu 2021.-2023.godina

Godina	Broj izbjeglih i raseljenih lica		
	M	Ž	Ukupno
0	1	2	3 (1+2)
2021	158	197	355
2022	168	165	333
2023	136	173	309

Izvor podataka: Referent za izbjegla i raseljena lica Grada Gračanica

Broj izbjeglih i raseljenih lica smještenih u izbjeglička naselja predstavljen je u nastavku.

Tabela 12. Pregled podataka o izbjegličkim naseljima na području grada Gračanica u 2023.godini

Izbjegličko naselje	Broj zgrada	Broj izbjeglih i raseljenih lica	Broj stanova		
			Ukupno	Devastirani stanovi neuslovni za stanovanje	Stanovi uslovni za stanovanje
0	1	2	3 (4+5)	4	5
Gračanica - Drafnići	3	14	10	0	10
Lendići	5	1	10	4	6
Lukavica	2	6	8	0	8
Rašljeva	7	6	14	2	12
Gornja Lohinja	6	17	12	2	10
Donja Orahovica	4	20	8	0	8
Miričina	1	6	4	0	4
Doborovci (Norveška Vlada)	48	35	48	15	33
Ukupno	76	105	114	23	91

Izvor podataka: Referent za izbjegla i raseljena lica Grada Gračanica

1.4. Ekonomski pokazatelji

U Tabeli 13. predstavljen je trend promjena vrijednosti ključnih indikatora ekonomskog razvoja u Gradu Gračanica, sa postavljenim ciljevima u 2027.godini.

Tabela 13. Pregled indikatora ekonomskog razvoja u Gradu Gračanica za 2023.godinu

Indikator	Polazna vrijednost	Ostvarena vrijednost u 2023.	Ciljna vrijednost (2027)
Strateški cilj I. Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam			
Stepen zadovoljstva građana cijenom vode	65,00% (2021)	85,90%	80,00%
Stepen zadovoljstva građana cijenom	53,00% (2021)	75,97%	70,00%

Indikator	Polazna vrijednost	Ostvarena vrijednost u 2023.	Ciljna vrijednost (2027)
Stepen zadovoljstva građana cijenom prikupljanja otpada i odvozom smeća	69,00% (2021)	81,17%	85,00%
Stepen zadovoljstva građana brzinom usluge u Gradskoj upravi	88,00% (2021)	66,45%	93,00%
Povećanje investicija-broj investicija-m^2 prostora investicija u poslovnom sektoru za 20% do 2027.godine u odnosu na 2021.godinu	Broj investicija: 7	16	Broj investicija: 20
	Površina: 10.485 m^2 (2021)	22.989	Površina: 30.000 m^2
Broj prijavljenih gostiju i noćenja u svim smještajnim objektima Grada Gračanica	Broj gostiju: 682 (2020)	3.106	Broj gostiju: 845
	Broj noćenja: 1.265 (2020)	5.482	Broj noćenja: 2.500
Prioritet 1.1. Povoljno poslovno okruženje u Gradu Gračanica			
Broj zaposlenih	10.953 (2021)	11.017	13.000
Ostvareni prihod preduzeća sa područja grada Gračanica u KM	968.953 (2021)	1.146.680.000	1,1 milijarda
Broj novih projekata ulaganja (domaćih i ino investitora, dijaspore)	7 (2021)	16	10/ godina
Prioritet 1.2. Poboljšana efikasnost i održivost u poslovanju malih i srednjih preduzeća			
Broj organizovanih edukacija	0	0	2 godišnje
Broj polaznika edukacija	0	0	50 godišnje
Prioritet 1.3. Poboljšan razvoj poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja			
% sredstava novčane podrške u poljoprivredi u odnosu na izvršenje Budžeta	1,4 (2021)	1,2%	3
Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava	2.917 (2022.)	2.882	3.300
Povećan broj proizvođača sa proizvodima na gradskoj pijaci	10	/	25
Prioritet 1.4. Razvijeni i promovisani turizam i kulturno historijsko naslijeđe			
Broj gostiju	1.006 (2021)	3.106	2.500/ godina
Broj noćenja gostiju	1.844 (2021)	5.482	4.500/godina
Broj hotela	2	2	3

1.4.1. Registar poslovnih subjekata/Broj privrednih subjekata po djelatnostima

U 2023.godini finansijske izvještaje podnijelo je 449 poslovnih subjekata, što je za 4 manje u odnosu na 2022.godinu. U strukturi ukupnog broja firmi 33,18 % ili 149 su u prerađivačkoj industriji, 27,39 % ili 123 su u djelatnosti trgovine, što se vidi iz slijedeće tabele:

Tabela 14. Pregled broja firmi po djelatnostima u periodu 2020.-2023.godine

Šifra djelatnosti	Naziv djelatnosti	Broj kompanija po djelatnostima u periodu 2020-2023.			
		2020	2021	2022	2023
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	13	10	10	11
B	Vađenje ruda iz kamena	4	4	4	4
C	Prerađivačka industrija	161	160	152	149
D	Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	4	4	5	7
E	Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	4	4	4	3
F	Građevinarstvo	41	41	39	37
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	129	135	135	123
H	Prijevoz i skladištenje	41	44	45	44
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	6	6	6	8
J	Informacije i komunikacije	9	7	7	8
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0	0	0	0
L	Poslovanje nekretninama	0	1	1	1
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	23	29	29	36
N	Administrativne i pomodne uslužne djelatnosti	3	3	3	3

Šifra djelatnosti	Naziv djelatnosti	Broj kompanija po djelatnostima u periodu 2020-2023.			
		2020	2021	2022	2023
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	0	0	2	0
P	Obrazovanje	5	7	7	8
Q	Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	2	2	2	1
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	1	1	2	1
S	Ostale uslužne djelatnosti	2	2	2	5
T	Djelatnosti domaćinstava kao poslodavaca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	0
U	Djelatnosti vanteritorijalnih organizacija i tijela	0	0	0	0
UKUPNO		**448**	**460**	**453**	**449**

Izvor podataka: Company Wall d.o.o.

Prema podacima iz statistike Grada Gračanica za 2023.godinu na području Grada Gračanica djeluje 867 obrta u kojima su zaposlene 1.332 osobe. U sektorskoj strukturi obrta u 2023.godini preovladavaju obrtnici koji djeluju u djelatnosti trgovine na veliko i malo (121), ugostiteljstva (106), prijevoznici (84), poljoprivrede (79), građevinarstva (52), agencije (58), frizerski saloni (42), prerada plastike (27), auto serviseri (24), farme pilića (22), pekare (18), zdravstvo (18), taksi prijevoznici (15), krojači (14) i dr. Pored navedenih obrta zastupljeno je još 46 različitih djelatnosti.

U periodu 2021.-2023.godine registrovano je ukupno 314 obrta, a odjavljeno ukupno 241 obrta, što predstavlja razliku od ukupno 73 obrta.

Tabela 15. Broj novoregistriranih i zatvorenih/odjavljenih obrta u Gradu Gračanica u periodu 2021.-2023.godina

Godina	Broj novoregistrovanih obrta po spolu vlasnika			Broj zatvorenih/odjavljenih obrta po spolu vlasnika		
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno
0	1	2	3 (1+2)	4	5	6 (4+5)
2021	84	44	**128**	56	29	**85**
2022	62	23	**85**	42	24	**66**
2023	73	28	**101**	62	28	**90**
Ukupno	**219**	**95**	**314**	**160**	**81**	**241**

Izvor podataka: Služba za poduzetništvo, lokalni razvoj i finansije - Referent za obrt

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku za 2023.godinu broj obrta u Gračanici iznosi 1.204 obrta. Prema broju obrta Grad Gračanica se nalazi na 3. mjestu odmah iza Grada Tuzla (3.627) i Grada Gradačac (1.376).

Registar poslovnih subjekata obuhvata pravna i fizička lica registrovana na teritoriji FBiH. Poslovni subjekti su pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost u skladu sa propisima, te tijela državne vlasti, tijela državne uprave i tijela lokalne samouprave i uprave.

Prema statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u FBiH na dan 31.12.2023.godine iznosi 120.307, što je više za 2,7 % u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan broj poslovnih subjekata u TK iznosi 21.417 i veći je za 203 ili 1,0% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan broj poslovnih subjekata u Gradu Gračanica u 2023.godini iznosi 2.159 i veći je za 53 u odnosu na 2022.godinu. Broj poslovnih subjekata u Gradu Gračanica učestvuje u ukupnom broju poslovnih subjekata u Tuzlanskom kantonu sa 9,9 %. Broj poslovnih subjekata u TK učestvuje u ukupnom broju poslovnih subjekata u Federaciji BiH sa 17,8%.

Broj poslovnih subjekata u Gradu Gračanica, Tuzlanskom kantonu i Federaciji BiH predstavljen je u narednoj tabeli.

Tabela 16. Struktura poslovnih subjekata u Gradu Gračanica TK i FBiH u periodu 2014.-2023., stanje 31.12.2023.

Godina	Broj poslovnih subjekata Grad Gračanica			Ukupno Grad Gračanica (bez podružnica u sastavu pravnih lica)	Ukupno Kanton (bez podružnica u sastavu pravnih lica)	Ukupno FBiH (bez podružnica u sastavu pravnih lica)	Broj poslovnih subjekata na 1000 stanovnika - Grad Gračanica	Učešće Grada u TK	Broj stanovnika
	Pravna lica	Podružnice u sastavu pravnih lica	Fizička lica obrtnici						
0	1	2	3	4 (1+3)	5	6	7	8 (4/5)	9
2014.	757	539	1.167	1.924	19.470	101.475	36,6	9,88%	52.607
2015.	780	562	1.186	1.966	19.933	103.066	37,3	9,86%	52.701
2016.	797	588	1.223	2.020	20.510	105.083	44,7	9,85%	45.229
2017.	812	605	1.235	2.047	20.542	105.961	45,2	9,97%	45.260
2018.	843	609	1.255	2.098	21.045	110.536	46,5	9,97%	45.128
2019.	844	639	1.231	2.075	21.021	112.955	46,1	9,87%	45.033
2020.	961	657	1.244	2.205	21.148	114.867	49,0	10,42%	44.985
2021.	892	637	1.207	2.099	21.214	117.160	46,9	9,89%	44.745
2022.	927	641	1.179	2.106	21.417	120.307	47,3	9,83%	44.493
2023.	**955**	**656**	**1.204**	**2.159**	**21.808**	**124.169**	**48,7**	**9,90%**	**44.327**

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja (Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH)

Gledano po gradovima/općinama u Tuzlanskom kantonu, najveći broj poslovnih subjekata na kraju 2023.godine registrovan je u Gradu Tuzla, Gradu Živinice, Gradu Gradačac, a Grad Gračanica se nalazi na 4. mjestu, dok je najmanji broj poslovnih subjekata registrovano u Općini Teočak.

Gledano po kantonima najveći broj poslovnih subjekata na kraju 2023.godine registrovan je u Kantonu Sarajevo sa učešćem od 29,1% u odnosu na ukupan broj poslovnih subjekata u FBiH, i Tuzlanskom kantonu sa učešćem od 17,8%, dok je najmanje učešće registrovano u Posavskom kantonu sa 1,3% i Bosansko podrinjskom kantonu sa učešćem od 0,9% u ukupnom broju poslovnih subjekata u FBiH. Povećanje ukupnog broja poslovnih subjekata zabilježeno je u svim kantonima izuzev Bosansko podrinjskog kantona.

Registrovan broj pravnih lica u FBiH na dan 31.12.2023.godine iznosi 67.477, što je više za 2,8% u odnosu na prethodnu godinu, u TK broj registrovanih pravnih lica iznosi 10.415, što je više za 235 ili 2,3% više u odnosu na 2022.godinu, dok u Gradu Gračanica broj registrovanih pravnih lica iznosi 955, što je za 28 ili 3,0 % više u odnosu na 2022.godinu. Broj registrovanih pravnih lica u TK učestvuje u ukupnom broju registrovanih pravnih lica u Federaciji BiH sa 15,4%, dok broj registrovanih pravnih lica u Gradu Gračanica učestvuje u ukupnom broju registrovanih pravnih lica u Tuzlanskom kantonu sa 9,2%.

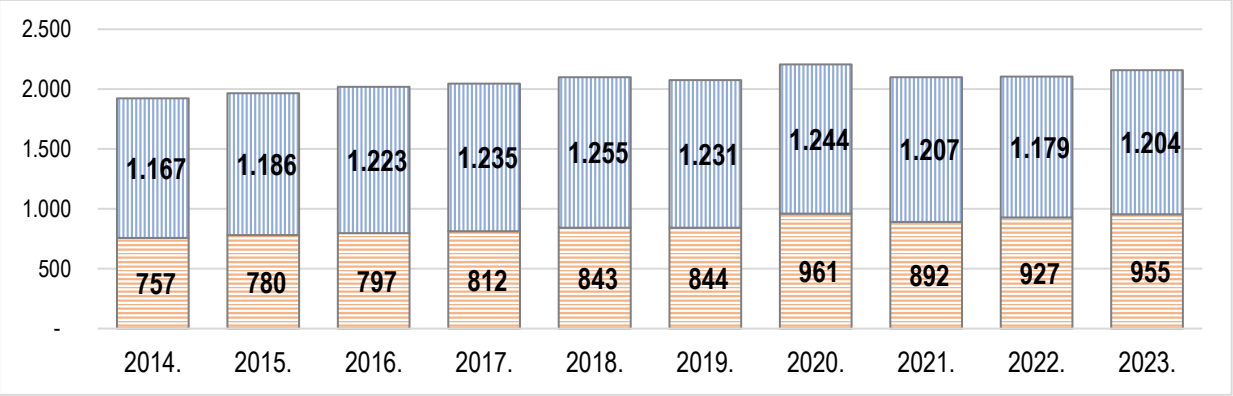
Broj registrovanih fizičkih lica – obrtnika u FBiH, sa stanjem na dan 31.12.2023.godini iznosi 56.692 što je više za 3,7% u odnosu na 2022.godinu, u TK broj registrovanih obrtnika iznosi 11.393 što je više za 156 ili 1,4% u odnosu na 2022.godinu, dok u Gradu Gračanica broj registrovanih obrtnika iznosi 1.204 što je više za 25 ili 1,1% u odnosu na 2022.godinu. Broj registrovanih fizičkih lica - obrtnika u TK učestvuje u ukupnom broju registrovanih fizičkih lica - obrtnika u Federaciji BiH sa 20,1%, dok registrovanih fizičkih lica - obrtnika u Gradu Gračanica učestvuje u ukupnom broju registrovanih fizičkih lica - obrtnika u TK sa 10,6 %.

Kada je u pitanju broj registrovanih obrta u Tuzlanskom kantonu, do 2017.godine bilježi se kontinuirani rast. Nakon manjeg smanjenja broja obrta (136 obrta) u 2017.godini, u 2018.godini bilježi se blagi rast za 2,01% u odnosu na prethodni period. Od 2019.godine do 2022.godine evidentiran je pad broja registrovanih obrta na području Tuzlanskog kantona, a u 2023.godini ponovo se bilježi rast.

Navedeni podaci ukazuju na nestabilnost opstanka postojećih obrta na tržištu Grada Gračanica i TK, kao i na osnivanje novih obrta. S tim u vezi i dalje su neophodne mjere usmjerene na

poticanje osnivanja novih obrta, kao i očuvanje postojećih uz obavezno unapređenje okruženja za poslovanje obrtnika.

Grafikon 04. Broj registrovanih obrta i pravnih lica u Gradu Gračanica za period 2014.-2023.godina

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

1.4.2. Vanjskotrgovinski bilans/Spoljnotrgovinska razmjena

Analizom spoljno trgovinske razmjene privrede Grada Gračanica u periodu 2009.-2023.godini nastavlja se povećanje poslovne aktivnosti na stranom tržištu. U istom periodu ukupan obim spoljno trgovinske razmjene povećan je za 232,75 % (sa 278,18 miliona iz 2009.godine na 647,46 miliona KM u 2023.godini).

U 2020.godini pandemija COVID-19 uticala je na smanjenje uvoza za 17,32 miliona KM (sa 212 miliona KM na 194,9 miliona KM) i smanjenje izvoza za 9,44 miliona KM (sa 226,5 miliona KM na 217,09 miliona KM a obim spoljnotrgovinske razmjene smanjen je za 26,8 miliona KM.

U 2023.godini sa ostvarenim uvozom od 312,65 miliona KM i izvozom od 334,80 miliona KM iskazan je pozitivan saldo od 22,148 miliona KM, a pokrivenost uvoza izvozom od 107,08 %, koji je iznad pokrivenosti uvoza izvozom FBiH koji iznosi 56,57 % i TK koji iznosi 90,42 %. Učešće izvoza privrede Grada Gračanica u izvozu TK iznosi 12,93 %, a uvoza 10,92 %

Privreda Gračanice iz negativnog salda robne razmjene do 2017.godine, ulazi u pozitivan saldo robne razmjene 2018.godine i bilježi stalni rast(sa 4,94 miliona KM na 22,148 miliona KM), što se vidi iz slijedeće tabele:

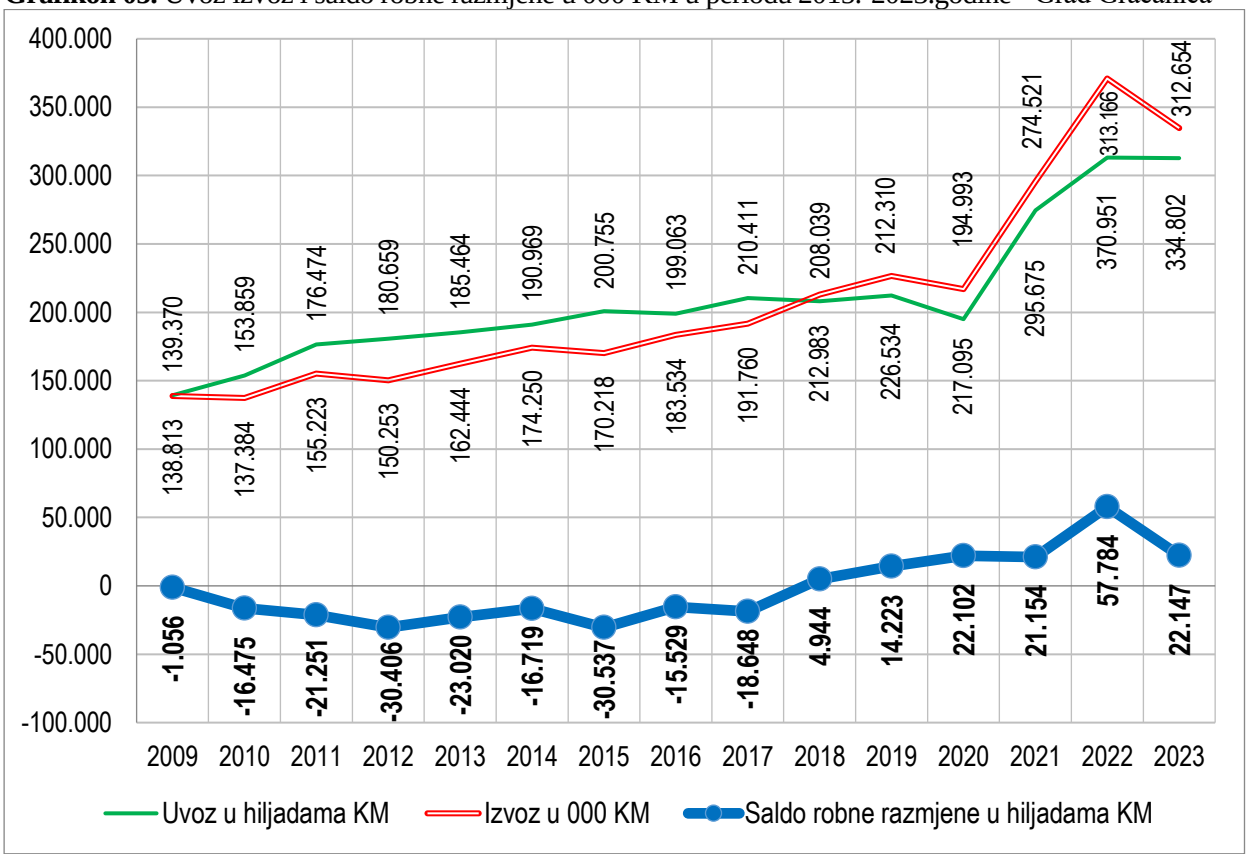
Tabela 17. Spoljno trgovinska razmjena u periodu od 2009. do 2023.godini sa uporednim podacima TK i FBiH za 2023.godinu

Godina	Opis	Uvoz u 000 KM	Učešće u uvozu u % -FBiH =100	Izvoz u 000 KM	Učešće u izvozu u % - FBiH =100	Pokrivenost uvoza izvozom u %	Obim spoljnotrgovinske razmjene u 000 KM	Saldo robne razmjene u 000 KM
0	1	2	3	4	5	6	7 (2+4)	8 (2-4)
2023	**F BiH**	**19.733.30**	**100**	**11.163.65**	**100**	**56,57**	**30.896.958**	**-8.569.652**
2023	**TK**	**2.863.260**	**14,51**	**2.588.89**	**23,19**	**90,42**	**5.452.156**	**-274.363**
2023	Gračanica	312.654	1,58	334.802	3,00	107,08	647.456	22.147
2022	Gračanica	313.166	1,54	370.951	3,06	118,45	684.117	57.784
2021	Gračanica	274.521	1,81	295.675	3,09	107,71	570.196	21.154
2020	Gračanica	194.993	1,67	217.095	3,16	111,33	412.088	22.102
2019	Gračanica	212.310	1,53	226.534	2,97	106,7	438.844	14.223
2018	Gračanica	208.039	1,56	212.983	2,69	102,38	421.022	4.944
2017	Gračanica	210.411	2,64	191.760	1,69	91,14	402.171	-18.648
2016	Gračanica	199.063	1,82	183.534	2,93	92,2	382.597	-15.529
2015	Gračanica	200.755	1,88	170.218	2,77	84,79	370.973	-30.537
2014	Gračanica	190.969	1,84	174.250	3,02	91,25	365.219	-16.719
2013	Gračanica	185.464	1,89	162.444	2,93	87,59	347.908	-23.020

Godina	Opis	Uvoz u 000 KM	Učešće u uvozu u % -FBiH =100	Izvoz u 000 KM	Učešće u izvozu u % - FBiH =100	Pokrivenost uvoza izvozom u %	Obim spoljnotrgovinske razmjene u 000 KM	Saldo robne razmjene u 000 KM
0	1	2	3	4	5	6	7 (2+4)	8 (2-4)
2012	Gračanica	180.659	1,81	150.253	2,86	83,17	330.912	-30.406
2011	Gračanica	176.474	1,81	155.223	2,79	87,96	331.697	-21.251
2010	Gračanica	153.859	1,79	137.384	2,82	89,29	291.243	-16.475
2009	Gračanica	139.370	1,76	138.813	3,65	99,24	278.183	-1.056

Izvor podataka: "Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBIH 2009- 2023" Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

Grafikon 05. Uvoz izvoz i saldo robne razmjene u 000 KM u periodu 2015.-2023.godine - Grad Gračanica

Izvor podataka: "Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBIH 2009-2023" Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

U 2023.godini u Federaciji BiH ostvaren je izvoz u ukupnom iznosu od 11.164 miliona KM što je za 8,5% manje u odnosu na izvoz u 2022.godini. U TK izvoz iznosi 2.589 miliona KM što je za 5,2% manje u odnosu na prethodnu godinu. U Gradu Gračanica izvoz iznosi 334.802 miliona KM što je za 9,7% manje u odnosu na prethodnu godinu.

1.4.3. Tržište rada

Na području grada Gračanica, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku za 2023.godinu, od ukupno 44.327 stanovnika 67,62 % ili 29.974 stanovnika je radno sposobno stanovništvo starosne dobi između 15 i 65 godina. Od tog broja stanovnika, samo 17.684 (odnosno 39,89 %) je aktivno uključeno na tržište rada i predstavlja radno aktivnu radnu snagu (11.017 zaposlenih i 6.667 nezaposlenih registrovanih na Zavodu za zapošljavanje). Ova analiza ne obuhvata sivu ekonomiju koja kreira neregistrovanu zaposlenost, zaposlenost u neformalnom sektoru i zaposlene u sektoru poljoprivrede.

Ukupan broj zaposlenih (11.017 osoba), manji je od zbira broja penzionera i broja nezaposlenih koji iznosi 13.103 (od toga u 2023. god. je 6.434 penzionera, a 6.667 nezaposlenih osoba).

Tabela 18. Zaposlenost ukupnog i radno aktivnog stanovništva 1991. i 2018.-2023.godine

Opis	Vrijednost indikatora po godinama						
	1991	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ukupno stanovništvo (procjena)	59.050	45.128	45.033	44.985	44.745	44.493	44.327
Radno-aktivno stanovništvo, dob od 15-65	36.156	31.141	30.889	30.642	30.389	30.194	29.974
Ukupan broj zaposlenih	11.363	10.738	10.961	10.813	10.953	11.065	11.017
Broj nezaposlenih	4.822	7.570	7.101	7.261	7.022	6.758	6.667
Stepen zaposlenosti radno-aktivnog stanovništva	**31,4**	**34,48**	**35,5**	**35,3**	**36,03**	**36,6**	**36,8**
Stepen zaposlenosti ukupnog stanovništva	**19,24**	**23,79**	**24,34**	**24,03**	**24,49**	**24,87**	**24,85**
Stepen nezaposlenosti	**29,79**	**41,35**	**39,3**	**40,2**	**39,1**	**37,9**	**37,7**

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socio ekonomski pokazatelji po općinama u 2018-2023.godini“

NAPOMENA: Stepen zaposlenosti je postotak učešća zaposlenih u ukupnom broju radno aktivnog stanovništva (u dobi 15-65 god).

Stepen zaposlenosti radno-aktivnog stanovništva (stanovništvo u dobi od 15-65 godina), kontinuirano raste sa 34,48 % iz 2018.godine na 36,80 % u 2023.godini. U 2023.godini je za 5,40 % iznad stepena zaposlenosti iz 1991.godine kada je iznosila 31,40 %. Stepen zaposlenosti ukupnog stanovništva je kontinuirano rastao sa 23,79 % iz 2018. na 24,85 % u 2023.godini, te je iznad stepena zaposlenosti iz 1991.godine (19,24 %).

Stepen nezaposlenosti opada sa 41,35 % iz 2018.godine na 37,70 % u 2023.godini, ali još uvijek zaostaje za 1991.godinom kada je stepen nezaposlenosti iznosio 29,79 %.

Tabela 19. Pregled zaposlenih, nezaposlenih i plaća na nivou godišnjeg prosjeka sa uporednim podacima za TK i FBiH u periodu od 2020. do 2023.godine

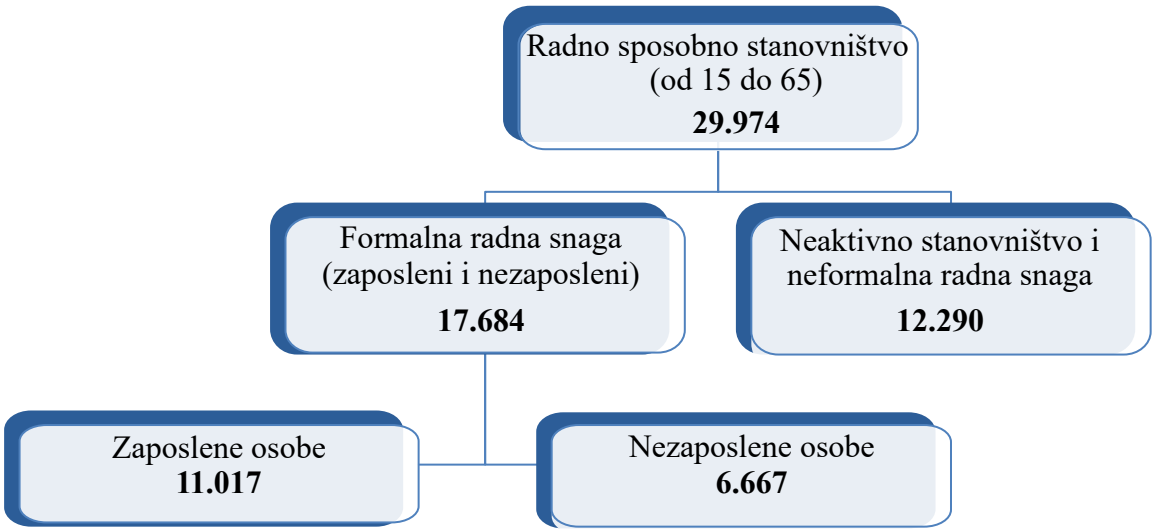
Opis	Broj zaposlenih				Broj nezaposlenih				Iznos prosječne plaće			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Federacija BiH	520.162	525.397	529.734	535.659	321.581	311.679	269.912	277.160	956	996	1.114	1.261
Tuzlanski kanton	97.863	99.589	101.192	101.715	77.112	73.295	68.973	66.161	863	906	1.022	1.161
Grad Gračanica	10.813	10.953	11.065	11.017	7.261	7.022	6.758	6.667	649	689	815	943
Grad/Kanton (učešće u %)	11,04	11	10,93	10,83	9,42	9,58	9,83	10,07	75,2	76,05	79,74	81,22
Grad/FBiH (učešće u %)	2,08	2,08	2,08	2,05	2,25	2,25	2,5	3,97	67,88	69,18	73,16	74,78

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socioekonomski pokazatelji po općinama 2020.- 2023.godina“

Pojašnjenje: NEZAPOSLENA LICA su lica bez zaposlenja, sposobna za rad i starosne dobi od 15 do 65 godina, evidentirana u biroima za zapošljavanje.

Stepen zaposlenosti od 36,80 % je iznad stepena zaposlenosti Tuzlanskog kantona (34,40 %), i stepena zaposlenosti FBiH (36,30 %).

Grafikon 06. Struktura zaposlenosti/ nezaposlenosti za grad Gračanica (stanje 2023.godine)

Stepen nezaposlenosti od 37,70 % je niži od stepena nezaposlenosti TK koji iznosi 39,40 %, ali je viši od stepena nezaposlenosti FBiH od 33,90 %. U odnosu na 13 općina/gradova TK, Grad Gračanica sa stepenom nezaposlenosti od 37,70 % je drugi grad odmah iza Grada Tuzla sa (25,90 %) niži je i od grada Lukavca (40,60 %), grada Gradačca (39,20 %) i grada Srebrenika (48,80 %).

Formalna zaposlenost je relativno dobra, ali je stvarna situacija nešto bolja.

Kao što se vidi iz grafikona br 06, na formalnom tržištu sudjeluje više od polovine radno sposobnog stanovništva (59,00 % u 2023.godini), a 36,76 % radno sposobnog stanovništva je formalno zaposleno, što je relativno nizak stepen formalne zaposlenosti.

Tabela 20. Stepen zaposlenosti i nezaposlenosti u periodu 2016.-2023.godine sa uporednim pokazateljima za TK i FBiH

Godina	Stepen zaposlenosti			Stepen nezaposlenosti		
	Gračanica	TK	FBiH	Gračanica	TK	FBiH
2016	29,60%	26,70%	29,40%	**48,10%**	52,00%	44,80%
2017	30,00%	27,30%	30,20%	**46,60%**	50,40%	43,30%
2018	34,48%	31,10%	34,40%	**41,35%**	45,60%	38,80%
2019	35,50%	32,30%	34,80%	**39,30%**	43,20%	37,10%
2020	35,30%	32,20%	34,40%	**40,20%**	44,10%	38,20%
2021	36,03%	33,10%	35,10%	**39,10%**	42,40%	37,20%
2022	36,6%	33,9%	35,6%	**37,90%**	40,50%	35,10%
2023	36,8%	34,4%	36,3%	**37,70%**	39,40%	33,90%

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socioekonomski pokazatelji po općinama 2016-2023."

Potrebno je istaći da se ovakav pristup odnosi samo na formalnu radnu snagu koja živi u BiH, dok radna snaga koja živi izvan Grada nije obuhvaćena lokalnim administrativnim podacima i zbog toga se smatra neaktivnom radnom snagom zajedno sa neformalno zaposlenim osobama i pomažućim članovima porodice.

Stvarna situacija na tržištu rada je mnogo bolja iz dva razloga.

Kao prvo, neformalni radnici (uključujući i većinu poljoprivrednika) i neplaćeni pomažući članovi se smatraju neaktivnim osobama iako rade i doprinose porodici i domaćinstvu (rezultat samozapošljavanje i zapošljavanje u poljoprivredi se vide iz registra poljoprivrednih gazdinstava kojih se prema podacima za 2023.godinu vodi **2.882 poljoprivrednih gazdinstava**).

Kao drugo, prema podacima Zavoda za zdravstveno osiguranje sa 31.12.2023.godine 12.218 su nositelji zdravstvenog osiguranja, od toga (10.316 iz radnog odnosa, 675 samostalnih djelatnosti, 97 dobrovoljnih osiguranika, i 1.130 inostranih osiguranika).

Ako ovom broju dodamo 2.882 poljoprivrednih gazdinstava (kao neformalnu radnu snagu), registrovanih u registru poljoprivrednika, na tržištu rada je zaposleno ukupno 15.100 osoba što je za 29,77 % više u odnosu na 1991.godinu kada je broj zaposlenih iznosio 11.636. Međutim još uvijek ostaje 2.584 osoba iz formalne radne snage koji ostaju nezaposleni.

Prosječne neto isplaćene plaće rastu. U posmatranom periodu od 13 godina od 2008. do 2023.godine prosječna neto isplaćena plaća je povećana za 81,31 %, (sa 520 KM iz 2008.godine na 943 KM u 2023.godini). U 2023.godini sa navedenom prosječno isplaćenom plaćom od 943 KM obezbjeđuje se pokrivenost Sindikalne potrošačke korpe od 32,71 % (sindikalnu potrošačku korpu čine minimalni troškovi života četveročlane porodice koju čine dvije odrasle osobe i dva djeteta, od kojih je jedno u srednjoškolskom, a drugo u uzrastu osnovca za mjesec decembar 2023. (2.882,90 KM).

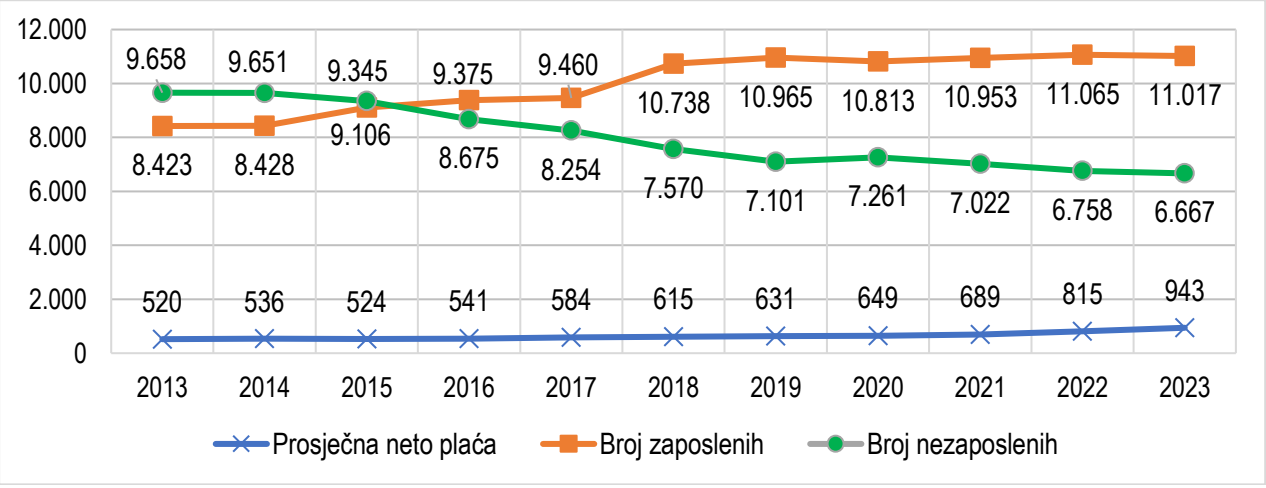
Prosječno isplaćena plaća u gradu Gračanica u 2023.godini je 943 KM i niža je za 23,12 % u odnosu na prosječnu plaću TK a za 33,72 % u odnosu na FBiH što se vidi iz slijedećih tabela:

Tabela 21. Prosječne neto plaće u periodu 2013.-2023.godine sa uporednim podacima za FBiH i TK

Godina	Opis	Prosječna neto plaća (u KM)	F BiH = 100
2023	**F BiH**	**1.261**	**100**
2023	**TK**	**1.161**	**92**
2023	**Gračanica**	**943**	**75**
2022	Gračanica	815	73
2021	Gračanica	689	69,1
2020	Gračanica	649	67,9
2019	Gračanica	631	68
2018	Gračanica	615	69,2
2017	Gračanica	584	67,9
2016	Gračanica	541	63,4
2015	Gračanica	524	63,3
2014	Gračanica	536	62,9
2013	Gračanica	520	63,2

Izvor podataka: "Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBIH 2010-2023" Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

Grafikon 07. Pregled kretanja broja zaposlenih nezaposlenih i prosječne neto plaće u KM u periodu 2013.-2023.godine - Grad Gračanica

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku "Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBIH 2013-2023" Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

Nizak nivo prosječnih plaća direktno se odražava na nizak nivo prosječnih penzija. Ukupna prosječna mjesečna penzija (iz decembra 2023.godine) od 539,62 KM iznosi 57,22 % prosječne neto plate iz 2023.godine koja iznosi 943 KM.

U periodu od 2010. do 2023.godine ukupna prosječna penzija porasla je za 74,87 %, sa 308,59 KM na 539,62 KM (a prosječne plaće su porasle za 81,31 % sa 520,09 KM na 943,00 KM). Odnos broja zaposlenih u odnosu na broj penzionera je povećan sa 1,6 iz 2017.godine na 1,8 u 2022.godini, ali je ponovno smanjen na 1,7 u 2023.godini.

Tabela 22. Prosječne penzije u periodu 2010.-2023.godine sa uporednim podacima FBiH i TK

Godina	Opis	Broj zaposlenih na 1 penzionera	Ukupna prosječna mjesečna penzija u KM	Prosječna starosna penzija u KM	Prosječna invalidska penzija u KM	Prosječna obiteljska penzija u KM
2023	F BiH	1,2	582,76	628,78	509,39	516,04
2023	TK	1,4	633,58	728,88	532,70	525,77
2023	**Gračanica**	**1,7**	**539,62**	**598,69**	**491,82**	**466,61**
2022	Gračanica	1,8	445,38	495,20	403,94	388,62
2021	Gračanica	1,8	390,31	439,28	347,89	339,73
2020	Gračanica	1,8	391,71	443,82	345,56	341,94
2019	Gračanica	1,8	382,09	434,91	335,48	336,33
2018	Gračanica	1,82	364,07	418,77	317,35	319,43
2017	Gračanica	1,6	340,22	394,08	297,49	298,37
2016	Gračanica	1,6	338,28	391,43	297,2	298,86
2015	Gračanica	1,6	336,1	386,69	296,41	301,34
2014	Gračanica	1,6	334,69	384 ,57	296,67	304,34
2013	Gračanica	1,6	319	369	284	292
2012	Gračanica	1,6	321,03	346,82	279,4	290,38
2011	Gračanica	2	321,12	369,74	278,92	297,00
2010	Gračanica	2	308,59	353,25	278,92	287,27

Izvor podataka: "Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBIH 2010-2023" Obradio Federalni zavod za programiranje razvoja

1.4.4. Sindikalna potrošačka korpa

Sindikalna potrošačka korpa koju je Savez samostalnih sindikata Bosne i Hercegovine izračunao za decembar 2023. iznosila je 2.882,90 KM.

Prosječna plata isplaćena u Federaciji BiH u 2023. iznosila je 1.261 KM (izvor podataka "Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBIH 2023." obradio FZPR). Minimalna plata prema Odluci Vlade FBiH je 596 KM za 2023.godinu.

Na osnovu gore navedenih indikatora pokrivenost Sindikalne potrošačke korpe prosječnom isplaćenom platom u FBiH iznosi 43,74 %, a minimalnom platom 20,67 %.

Poređenja radi pokrivenost Sindikalne potrošačke korpe prosječnom isplaćenom platom u gradu Gračanica od 943 KM iznosi samo 32,71 %.

Prilikom izrade Sindikalne potrošačke korpe u obzir su uzeti minimalni troškovi života četveročlane porodice koju čine dvije odrasle osobe i dva djeteta, od kojih je jedno u srednjoškolskom, a drugo u uzrastu osnovca.

Samu potrošačku korpu čine: prehrana (44,87%), stanovanje i komunalne usluge (13,10 %), higijena i održavanje zdravlja (8,40 %), obrazovanje i kultura (10,34%), odjeda i obuda (12,03 %), prijevoz (4,61 %), te održavanje domaćinstva (6,67 %). U kategoriji prehrana korištene su cijene iz tri trgovačka centra za 86 artikala. Kada je riječ o higijeni i održavanju zdravlja ubrojani su troškovi za 10 stavki, a za stanovanje i komunalne usluge troškovi za 6 stavki. (Izvor informacija: Savez samostalnih sindikata BiH).

1.4.5. Poljoprivredna proizvodnja

Prirodni uslovi u pogledu zemljišta, vode, klime i slično za razvoj poljoprivrede su potencijalno zadovoljavajući.

Grad karakteriše umjereno kontinentalna klima. Posljednjih godina, vremenske prilike nisu išle na ruku poljoprivrednim proizvođačima, zbog elementarnih nepogoda (poplave, grada, suša i slično). U obzir treba uzeti i prognoze da nas čekaju periodi dužih i intenzivnijih suša, kiše i grada, što zahtijeva veće ulaganje u sisteme navodnjavanja, protivgradne zaštite, regulacije vodotokova i edukacije stanovništva.

Agro-ekološke karakteristike Grada determiniše i reljef prostora. U ravnicama, uz rijeku Spreču, organizuje se proizvodnja ozimih strmih žitarica i kukuruza, povrda i slično. Na višim nadmorskim visinama značajan je dio pašnjaka i livada pogodnih za razvoj stočarstva. Najznačajniji poljoprivredni resurs Grada predstavlja zemljište. Pedološka struktura zemljišta je slijedeća:

- Aluvijalna i semiglejna 10 % u dolini rijeke Spreče.
- Pseudoglej 60 % u brdskim dijelovima.
- Sionica 30 % u brdskim dijelovima Grada.

Privatna gazdinstva na području Grada su mala i isparcelisana. Najčešde nisu osposobljena za robnu proizvodnju i da stvaraju dovoljno viškova za tržište te u većoj ili manjoj mjeri proizvode za vlastite potrebe. Na malim posjedima nije moguće zasnivati ozbiljniji razvoj ratarske proizvodnje iz slijedećih razloga:

- Smanjena mogućnost primjene mehanizacije,
- Otežano odvodnjavanje i navodnjavanje,
- Poštivanje plodoreda,
- Gradnja infrastrukture i slično.

Usitnjenost i fragmentacija zemljišta ima za posljedice slijedeće: nizak stepen produktivnosti poljoprivredne proizvodnje, visoki transportni troškovi, mala ulaganja u poboljšanje kvaliteta zemljišta, nepovoljni uslovi tržišta zemljištem, otežana zaštita okoliša. Vlasnička struktura poljoprivrednog zemljišta pokazuje da u poljoprivredi dominira privatni sektor, mada je u predratnom periodu i državni sektor bio znatan, što se vidi iz slijedeće tabele:

Tabela 23. Struktura upotrebe zemljišta

Kategorija zemljišta	Površina ukupno (ha)	%
Oranice i vrtovi	8.983,44	41,59%
Voćnjaci	1.702,08	7,88%
Vinogradi	0	0,00%
Livade	1.023,84	4,74%
Ukupno obradivo zemljište	**11.709,36**	**54,21%**
Pašnjaci	1.477,44	6,84%
Ribnjaci	0,0505	0,00%
Ukupno poljoprivredno zemljište	**13.186,80**	61,05%
Šumsko tlo	6.652,80	30,80%
Neplodno tlo	1.760,40	8,15%
Ukupno	**21.600,05**	**100,00%**
-Privatno	**18.144,04**	**84%**
-Državno	**3.456,01**	**16%**

Izvor podataka: Katastar organa uprave Grada Gračanica

Na osnovu podataka iz prethodne tabele može se zaključiti slijedeće:

- U ukupnoj strukturi poljoprivrednog zemljišta najveće učešće imaju oranice i vrtovi sa 41,59 %.
- U privatnom sektoru nalazi se 18.144 ha ili 84 % a u državnom vlasništvu 3.456 ha ili 16 %.

Poljoprivredna proizvodnja u Gradu organizovana je putem Zemljoradničke zadruge „Gračanka, privatnih poljoprivrednih gazdinstava i Udruženja poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara. Zemljoradnička zadruga „Gračanka“ osnovana je 1954.godine, i između ostalog, zadruga se bavi i proizvodnjom voća i povrća.

Ključne kulture povrća su krastavac-kornišon, mrkva, cvekla, kupus, paradajz, paprika i luk, a ključne kulture voda su šljiva, višnja, kruška i jabuka. Proizvodi su namijenjeni industrijskoj preradi i potrošnji u svježem stanju, a pored plasmana na domaće tržište, zadruga uspješno izvozi i u Evropsku uniju.

Jedan od općih uslova za ostvarivanje prava na novčanu podršku je da je korisnik upisan u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata. U navedene registre koje vodi Odsjek za privredu, poljoprivredu i ruralni razvoj, prema stanju u maju 2023.godine upisano je ukupno 2.882 poljoprivrednih gazdinstava i to 2.768 porodičnih gazdinstava i 114 pravna subjekata (3 zadruge, 107 obrta, 2 udruženja i 2 ostali pravni subjekti).

1.4.5.1.Podrška primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji

U toku 2023.godine ukupne novčane podrške iz budžeta FBiH i TK ostvarene su u iznosu od 5.134.462,34 KM, što je za 76,44 % povećanje u odnosu na 2022.godinu.

U 2023.godini novčane podrške iz Budžeta Kantona su manje za 0,93 % sa 1.337.504,00 KM na 1.325.245,03 KM, a novčane podrške iz Budžeta FBiH veće su za 94,77 % sa 1.955.723,06 KM na 3.809.217,31 KM.

Ukupne novčane podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju isplaćene iz Budžeta Federacije BiH iznose 3.809.217,31 KM, od čega su po modelu podrški proizvodnji isplaćeni poticaji u iznosu od 1.979.883,60 KM a po modelu ostalih vrsta podrški u iznosu od 1.829.333,71 KM.

U 2023.godini na novčane podrške primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji iz budžeta Tuzlanskog kantona odnosilo se 40,10 % ili 1.325.245,03 KM, a iz budžeta Federacije BiH 59,90 % ili 1.979.883,60 KM.

Tabela 24. Podrška primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji po izvorima finansiranja u periodu 2008.-2023.godine

Godina	Izvori finansiranja u KM			Index
	Budžet TK	Budžet FBIH	Ukupno	
0	1	2	3 (1+2)	4
2008	1.469.733	934.058	2.403.791	baza
2009	849.240	1.354.117	2.203.357	91,66
2010	952.782	1.690.906	2.643.688	109,98
2011	945.355	1.289.309	2.234.664	92,96
2012	881.179	1.289.309	2.170.488	90,29
2013	786.315	1.188.710	1.975.025	82,16
2014	405.041	1.593.546	1.998.587	83,14
2015	373.769	1.649.605	2.023.374	84,17
2016	408.775	1.686.141	2.094.916	87,15
2017	385.211	1.599.849	1.985.060	82,58
2018	411.981	1.299.973	1.711.954	71,22
2019	399.384	1.261.407	1.660.791	69,09
2020	755.631	1.327.103	2.082.734	86,64
2021	897.634	1.227.204	2.124.838	88,4
2022	1.337.504	1.572.530	2.910.034	121,06
2023	1.325.245	1.979.883	3.305.128	137,49
Ukupno 2008-2023	**12.584.779**	**22.943.650**	**35.528.429**	

Izvor podataka: Služba za poduzetništvo lokalni razvoj i finansije (Referat poljoprivrede)

U periodu od 2008. do 2014.godine ukupne podrške primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji kontinuirano opadaju, od 2014. do 2016.godine rastu, od 2017. do 2019.godine opadaju, u 2020.godini su u porastu za 25,42 % u odnosu na 2019.godinu, **a u 2023.godini su u porastu za 13,57 % u odnosu na 2022.godinu.**

U prethodnih šesnaest godina (od 2008. do 2023.godine) iz Budžeta FBiH i TK povučeno je ukupno 35.528.429 KM ili prosječno godišnje 2,22 miliona KM podsticaja za primarnu poljoprivrednu proizvodnju.

Na osnovu ukupnih kretanja u poljoprivredi može se zaključiti da broj registrovanih poljoprivrednih proizvođača raste, te da programi novčanih podrški pozitivno utiču na rezultate započetih i otvaranje novih procesa u poljoprivrednom sektoru na području Grada, s ciljem da se ostvari: povećanje obima poljoprivredne proizvodnje, zadovoljenje domadeg tržišta vlastitim proizvodima, stvaranje tržišno orjentisanih proizvođača, povećanje sjetvenih površina i privođenje kulturi neobrađenog obradivog poljoprivrednog zemljišta i veće zapošljavanje.

1.4.5.2. Novčane podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju iz Budžeta Grada Gračanica

Sredstva podrške **poljoprivredi i ruralnom razvoju** iz Budžeta Grada Gračanica realizirana su u skladu sa članom 26. Odluke o izvršavanju Budžeta Grada za 2023.godinu i na osnovu Programa novčanih podrški u poljoprivredi u 2023.godini, broj: 02-20-04263/2023 od 02.11.2023.godine. Grad Gračanica je u 2023.godini izvršio isplatu sredstava namijenjenih za poljoprivredu u ukupnom iznosu od 232.240,18 KM, a utrošak sredstava predstavljen je u narednoj tabeli.

Tabela 25. Realizacija novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju iz Budžeta Grada Gračanica za 2023.godinu

R. br.	Vrsta podrške	Iznos podrške KM/jed.	Ukupno planiran obim proizvodnje	Ukupni planirani iznos podrške (KM)	Ukupno ostvaren obim proizvodnje (KM)	Ostvareni iznos podrške (KM)
1	Nabavka steonih junica	200.00/junica	103	20.600.00	103	20.600.00
2	Uzgoj pčelinjih zajednicazdravstvena zaštita pčela i unapređenje pčelinjeg fonda	4,00/košnica	3.076	12.304,00	3.079	12.316,00
3	Muzna grla u liniji otkupa mlijeka	90.00/grlo	950	85.500.00	938	84.420.00
4	Proizvodnja pilećeg mesa	0.04/kliun	1.660.000	66.400.00	1.593.257	63.730.28
5	Proizvodnja povrća i jagode u plasteniku	0.50/m^2	13.200	6.600.00	13.159	6.579.50
6.	Tov junadi	40.00/grlo	410	16.400.00	328	13.120.00
7.	Proizvodnja kornišona za industrijsku preradu	0.07/kg	81.000	5.670.00	80.055	5.603.85
8.	Uzgoj rasplodnih ovaca	3.00/ovci	3.000	9.000.00	3.225	9.675.00
9.	Uzgoj rasplodnih ovaca neostvarena podrška na Federalnom nivou, Mirza Jahić	30,00/ovci	150	4.500,00	150	4.500,00
10.	Otklanjanje šteta elementarnih nepogoda na poljoprivrednom zemljištu u dolini Spreče juni 2023	Po procjeni Komisije-dio	Po zapisniku Komisije	5.805,55	Po zapisniku Komisije	5.805,55
11.	Zdravstvena zaštita pčela i unapređenje pčelinjeg fonda, za pčelare koji su podnijeli zahtjev sa kompletnom dokumentacijom izuzev upisa u registar pčelara i pčelinjaka („Službene novine TK“, broj: 8/23), a nisu ostvarili novčane podrške sa viših nivoa	10,00 /košnica	139	1.390,00	139	1.390,00
12.	Podrška izložbi stočarstva Gračanica-Doboj Istok 2023			3.000,00	-	3.000,00
13.	Članarina Klaster 3 za 2023.godinu			1.000.00	-	1.000.00
14.	Sufinansiranje troškova prevoza na Sajam pčelarstva u Beograd UG „Lipa“ Stjepan Polje			500	-	500
	UKUPNO (KM)			**238.669,55**		**232.240,18**

Izvor podataka: Služba za preduzetništvo lokalni razvoj i finansije (Referat poljoprivrede)

Iz navedenih podataka vidimo da je najveći iznos sredstava isplaćen za poticaj dvije strateške proizvodnje, govedarstvo i peradarstvo.

Pravo na podršku za svako grlo u liniji otkupa mlijeka ostvarili su vlasnici grla sa područja Grada Gračanica u čije ime je organizator otkupa mlijeka Gradskoj službi podnio zahtjev. Isplaćeno je 84.420,00 KM za 938 muznih grla, što je za 8 muznih grla više nego u prethodnoj 2022.godini.

Na području Grada Gračanica isplaćeno je 63.730,28 KM za 1.593.257 tovnih pilića što također predstavlja neznatno povećanje u odnosu na 2022.godinu.

Novčana podrška za proizvodnju povrća i jagode u zaštićenom prostoru za 13.159 m^2 isplaćena je u iznosu od 6.579,50 KM.

Kroz pravo na podršku za tov junadi ostvarili su korisnici iz Budžeta Grada Gračanica u iznosu 13.120,00 KM za 328 grla tovnih junadi.

Pravo na podršku po košnici ostvarili su proizvođači sa područja Grada Gračanica, isplaćeno je 12.316,00 KM za 3.076 košnica pčela.

I ove godine je zbog unapređenja poljoprivredne proizvodnje zadržana značajna podrška za nabavku steonih junica, kako iz uvoza tako i na domaćem tržištu. Kako se radi o strateški važnoj proizvodnji i skupim grlima, pravo na podršku ostvarili su proizvođači sa područja Grada Gračanica za svako grlo za koje je dostavljen dokaz o izvršenoj kupovini. Novčana podrška isplaćena je za 103 grla, u ukupnom iznosu od 20.600,00 KM.

Pored novčane podrške, veoma bitno je istaknuti i institucionalnu podršku Grada u 2023.godini. Šalter za poljoprivredu je radio bez zastoja, a veliki dio usluga je pružan i putem telefona ili elektronske pošte.

Zahtjeve za kantonalne podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju poljoprivredni proizvođači su podnosili Gradskoj službi nadležnoj za poslove poljoprivrede zajedno sa dokumentacijom. Zakonski rok za rješavanje zahtjeva i dostavljanje rješenja Ministarstvu TK radi isplate je 30 dana.

Zbog teške situacije u poljoprivredi i što brže naplate odobrenih sredstava novčane podrške, u Odsjeku za poljoprivredu ljudstvo je angažovano na način da je omogućeno rješavanje zahtjeva u veoma kratkom roku, a većina je riješena u roku od 24-48 sati.

Pored naprijed navedenih isplaćenih sredstava na ime novčane podrške u poljoprivredi, u Budžetu Grada Gračanica izdvojena su sredstva za funkcionisanje protivgradne zaštite, te su u tom smislu zaključena dva ugovora sa dobavljačima, i to za radarsko pradenje i osmatranje a drugi ugovor za dejstvovanje u slučaju elementarnih nepogoda za period trajanja protivgradne sezone (15.04.-15.10.2023.godine) i održavanje sistema tokom cijele godine. U tu svrhu je iz Budžeta Grada Gračanica u toku 2023.godine utrošeno 48.443,64 KM, a finansiranje nabavke raketa je izvršeno iz Budžeta TK na osnovu Programa podrški, što je prikazano u tabeli podrški iz Budžeta TK, kojim je odobreno dopunjavanje protivgradnih stanica do 12 raketa po jednoj stanici.

Isto tako je kroz Budžet Grada Gračanica za 2023.godinu data podrška radu i djelovanju Udruženju poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara, i u tu svrhu je kao i prethodnih godina izdvojeno 20.000,00 KM, što u mnogome olakšava prikupljanje dokumentacije i predaju zahtjeva za ostvarivanje prava poljoprivrednih proizvođača tokom cijele godine, a naročito u vrijeme predaje zahtjeva i ostvarivanja novčanih podrški u poljoprivredi.

1.4.6. Turizam

Analizirajući pokazatelje u oblasti turizma, možemo utvrditi da je u 2023.godini u Gradu Gračanica i TK zabilježen rast svih posmatranih pokazatelja u odnosu na prethodnu godinu, kada su najveći uticaj na ovu oblast imali globalni poremećaji izazvani pandemijom COVID-19.

Tabela 26. Pregled broja noćenja turista po gradovima/općinama TK u periodu 2017-2023.godina

Opis	Noćenja svi objekti						
	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Banovići	1.596	1.454	1.426	1.386	2.483	1.868	1.580
Gradačac	55.240	52.537	38.035	34.361	53.572	48.322	47.714
Kladanj	2.383	284	1.083	74	2.319	939	437
Lukavac	5.492	7.400	3.540	3.269	8.009	8.243	8.149
Srebrenik	13.573	11.133	9.383	4.480	10.128	7.900	7.128
Tuzla	69.277	65.855	48.603	29.861	63.765	60.112	53.349
Živinice	2.189	2.635	965	305	1.736	1.471	0
Gračanica	**5.482**	**2.860**	**1.844**	**1.265**	**2.687**	**2.312**	**3.104**
Kalesija	161	98	261	114	504	325	1.359
Ukupno	**155.393**	**144.256**	**105.140**	**75.115**	**145.203**	**131.492**	**122.820**

Izvor podataka: Turistička zajednica Tuzlanskog kantona

U Gradu Gračanica u 2023.godini je zabilježeno 5.482 noćenja, što je za 2.622 ili 92 % više u odnosu na 2022., dok je u cijelom TK zabilježeno 7,7 % više noćenja u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 27. Turistički smještajni kapaciteti po gradovima/općinama TK u periodu 2017.-2023.godina

Opis	Hoteli i sličan smještaj							Odmarališta i slični objekti za kraći odmor (pansioni)							Ostali smještaj (sobe /apartman u domaćinstvu)						
	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Banovići	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Gradačac	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	2	2	2	4	4	4	3	3	3	2
Kladanj	3	2	1	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lukavac	2	3	5	5	5	5	5	0	0	1	3	1	0	0	3	3	3	1	1	1	1
Srebrenik	4	3	3	3	4	4	4	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0
Tuzla	23	24	26	21	18	15	15	0	0	0	5	5	3	3	42	38	26	27	8	2	2
Živinice	2	2	2	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	12	12	10	10	2	0	0
Gračanica	**2**	**2**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**1**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**
Kalesija	4	3	3	3	2	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	**42**	**41**	**43**	**39**	**36**	**33**	**33**	**1**	**1**	**2**	**9**	**8**	**5**	**5**	**64**	**59**	**45**	**41**	**14**	**6**	**5**

Izvor podataka: Turistička zajednica Tuzlanskog kantona

Zahvaljujući brojnim turističkim atrakcijama, raznovrsnosti turističke ponude, postojanju aerodroma na području Tuzlanskog kantona, ali i dobroj cestovnoj povezanosti sa regijom, stvorene su pretpostavke za progresivniji razvoj turizma u funkciji ukupnog ekonomskog razvoja Grada Gračanica. Za dalji razvoj turizma Grada potrebno je inoviranje postojećih i razvoj novih sadržaja turističke ponude uz jačanja ljudskih potencijala osposobljenih sa savremenim znanjima i vještinama koji doprinose održivosti turizma Tuzlanskog kantona kao i privlačenju i zadržavanju turista na području Grada. To posebno dobiva na značaju ukoliko se u obzir uzme činjenica da destinacijski menadžment težište razvoja usmjerava ka umrežavanju različitih javnih i privatnih interesa na dobrobit jačanja i promocije lokacije odnosno destinacije gdje se nameće potreba kvalitativnog usmjeravanja profesionalnom pristupu integriranog menadžmenta kvalitete u destinaciji.

1.5. Društveni pokazatelji

U narednoj tabeli predstavljen je trend promjena vrijednosti ključnih pokazatelja društvenog razvoja u Gradu Gračanica, sa postavljenim ciljevima u 2027.godini.

Tabela 28. Pregled indikatora ekonomskog razvoja u Gradu Gračanica za 2023.godinu

Indikator	Polazna vrijednost	Ostvarena vrijednost u 2023.	Ciljna vrijednost (2027)
Strateški cilj II. Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unapređenje kvaliteta života za sve građane			
Stepen zadovoljstva građana-kvalitet usluga u Gradskoj upravi	91,00% (2021.)	70,59	95,00%
Stepen zadovoljstva građana-rad vrtića	83,00% (2021.)	61,84	90,00%

Indikator	Polazna vrijednost	Ostvarena vrijednost u 2023.	Ciljna vrijednost (2027)
Stepen zadovoljstva građana-sportska dešavanja na teritoriji Grada	53,00% (2021.)	72,55	65,00%
Stepen zadovoljstva građana-kulturna dešavanja na teritoriji Grada	53,00% (2021.)	67,76	70,00%
Stepen zadovoljstva građana-rad mjesnih zajednica	76,00% (2021.)	30,72	80,00%
Stepen zadovoljstva građana-rad Centra za socijalni rad	82,00% (2021.)	54,9	90,00%
Stepen zadovoljstva građana-kulturna dešavanja na teritoriji Grada	53,00% (2021.)	67.76%	70,00%
Broj stanovnika na 1 ljekara	494 (2020.)	405	300
Broj krivičnih i prekršajnih slučajeva u saobraćaju na području grada Gračanica	Broj krivičnih: 306 (2020)	170	Broj krivičnih: 245
	Broj prekršaja: 316 (2020)	70,59	Broj prekršaja: 252
Prioritet 2.1. Unapređen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa			
Broj socijalno osiguranih osoba preko J.U. Centar za socijalni rad	520 (2020)	564	500
Broj zaposlenih u J.U. Centar za socijalni rad	8 (2020)	12	12
Broj neosiguranih, za rad nesposobnih osoba	953 (2020)	1.007	650
Prioritet 2.2. Modernizovan sistem zdravstvene zaštite uz poštivanje principa „Niko ne smije biti isključen“			
Prirodni priraštaj u promilima na 1.000 stanovnika	-3,90 (2021)	-1,37	0
Broj pruženih zdravstvenih usluga primarne zdravstvene zaštite	740.866 (2021)	1.089.529	Prema izvještaju JZU Dom zdravlja
Broj zaposlenih zdravstvenih radnika primarne zdravstvene zaštite	178 (2021)	176	Prema izvještaju JZU Dom zdravlja
Prioritet 2.3. Modernizovani programi i poboljšani uslovi za rad u svim obrazovnim ustanovama			
Uspostavljen sistem dualnog obrazovanja	0	0	Prema izvještaju
Broj učenika uključenih u sistem dualnog obrazovanja	0	0	Prema izvještaju
Broj djece u predškolskim ustanovama na 1.000 stanovnika	4,86 (2021.)	7,83	5
Prioritet 2.4. Unapređen sportsko-kulturni život			
Broj aktivnih NVO (na osnovu javnih poziva Grada Gračanica i sprovedenih aktivnosti)	86 (2022)		95
Broj podržanih projekata NVO	32		60
Iznos sredstava za sportsko-kulturne NVO	442.500		600.000
Prioritet 2.5. Unapređen rad lokalne uprave kroz digitalizaciju administrativnih usluga			
% uposlenika koji su obuhvaćeni edukacijama iz oblasti informatičke pismenosti	70		90
% zadovoljnih građana uslugama javne uprave	85	70,59	95
% povećanja gradskih prihoda od upravljanja gradskom imovinom	80		95
Prioritet 2.6. Unapređena cestovna infrastruktura i javna rasvjeta u urbanom i ruralnom području Grada			
Dužina u kilometrima rekonstruisanih lokalnih i regionalnih cesta i ulica	Izvještaj o cestovnoj infrastrukturi 2022.	n/d	Izvještaj o cestovnoj
Broj km izgrađene i rekonstruisane javne rasvjete	Izvještaj o javnoj rasvjeti 2022.	3,04	Izvještaj o javnoj rasvjeti 2027.

1.5.1. Socijalna i zdravstvena zaštita

Socijalna zaštita je djelatnost usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe. JU Centar za socijalni rad Gračanica sa 31.12.2023.godine ima dvanaest zaposlenih na neodređeno vrijeme.

Ukupan broj primaoca bilo kojeg oblika socijalne pomoći u 2023. godini je 4.909 što je za 1.562 primaoca više u odnosu na 2022.godinu, a najveći broj korisnika - 1.406 je ostvarilo pravo na dječiji dodatak. U narednoj tabeli predstavljen je broj korisnika po različitim pravima.

Tabela 29. Broj korisnika socijalne zaštite po priznatim pravima u periodu 2018.-2023.godina

Godina	Stalna novčana pomoć	Tjelesno oštećenje organizma	Civilne žrtve rata	Dječiji dodatak	Uvećani dječiji dodatak	Zaposlene majke porodilje	Nezaposlene majke porodilje	Jednokratne novčane pomoći	Zdravstveno osiguranje	Subvencija troškova prevoza	Jednokratna novčana pomoć za porodice sa troje ili više djece	Smještaj u ustanove	Ukupno
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13 (Zbir 1-12)
2023.	226	917	90	1.406	59	143	411	752	751	52	45	57	4.909
2022.	233	829	88	359	125	139	117	728	591	45	41	52	3.347
2021.	230	831	90	347	115	124	388	501	552	44	28	53	3.303
2020.	240	854	92	328	118	142	315	607	614	45	/	46	3.401
2019.	237	829	92	395	118	144	/	527	612	38	/	49	3.041
2018.	251	762	92	524	109	148	/	563	621	41	/	50	3.161

Izvor podataka: J.U. Centar za socijalni rad Gračanica

U 2023. godini korisnicima je isplaćeno ukupno 8.611.040,07 KM pomoći, što je za 3.978.025,43 KM više u odnosu na 2022.godinu.

Tabela 30. Pregled kategorija korisnika socijalne zaštite u periodu 2021.-2023.godina

Godina	Maloljetnici				Odrasli – broj				
	Djeca bez roditelskog staranja	Odgojno zanemarena i zapuštena djeca	Djeca čiji je razvoj ometen obiteljskim problemima	Djeca sa mentalnim i fizičkim smetnjama	Osobe ometene u psihičkom i fizičkom razvoju i osobe sa invaliditetom	Materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe	Stare osobe bez obiteljskog staranja	Osobe društveno negativnog ponašanja	Osobe i obitelji u stanju soc. potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potrebna pomoć
2021	27	153	684	83	532	964	101	255	117
2022	21	167	723	108	565	993	107	248	121
2023	593	187	721	127	593	1.007	111	304	123

Izvor podataka: J.U.Centar za socijalni rad Gračanica

Primarna zdravstvena zaštita je organizovana u JZU Dom zdravlja Gračanica i 12 područnih ambulanti, 22 tima porodične medicine, jedna hitna pomoć i 2 savjetovališta koji rade na unapređenju zdravstvene zaštite kroz prevenciju i edukaciju. Osim pomenutog primarna zdravstvena zaštita u privatnom sektoru organizovana je i u dvije ginekološke ordinacije, ordinaciji opće medicine i pet stomatoloških ordinacija.

U JZU Dom zdravlja Gračanica na dan 31.12.2023. godine bilo je zaposleno 220 zaposlenika (211 na neodređeno vrijeme i 9 na određeno vrijeme). Od 220 zaposlenih, 73 radnika – zdravstveni radnik sa VSS od čega 58 doktora medicine (25 specijalista, 26 doktora medicine opšte prakse i 7 doktora medicine na specijalizaciji); 7 stomatologa (od čega 4 specijalista, 2 doktora stomatologije i 1 na specijalizaciji); 1 inžinjer medicinske radiologije, 3 dipl. inžinjera laboratorijske dijagnostike, 2 diplomirane medicinske sestre/tehničara, 2 diplomirana fizioterapeut; 6 radnika sa VŠS, 97 zaposlenika sa SSS i 44 nemedicinska radnika (od toga 9 VSS, 2 VŠS, 14 SSS, 3 KV radnici i 17 NK) U 2023. godini penzionisana su četiri radnika (jedan doktor i 4 medicinska sestra/tehničar).

Što se tiče registracije timova porodične medicine, zaključno sa decembrom 2023. godine ukupan broj registrovanih pacijenata u Timove porodične medicine Doma zdravlja Gračanica iznosi 47.240. U 2023.godini službe i područne ambulante ove ustanove su pružile ukupno 1.089.529 zdravstvenih usluga, a u toku 2023.godine realizovana je većina aktivnosti na certifikaciji JZU Dom zdravlja Gračanica prema AKAZ (Agencije za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u FBiH) standardu.

Sekundarni nivo zdravstvene zaštite organizovan je na nivou JZU Opća bolnica „Dr. Mustafa Beganović" koja je od juna 2015. godine u nadležnosti Tuzlanskog kantona. U Bolnici je 2023.godini ukupan broj zaposlenih 175, od čega je 131 zdravstveni radnik.

Od ukupno 44.327 stanovnika grada Gračanica, (Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku), zdravstvenom osiguranjem obuhvaćeno je 92,61 % odnosno 41.053 osiguranika (podaci Matične evidencije Zavoda za zdravstveno osiguranje TK za 2023. godinu), što je za 1.017 osoba manje u odnosu na 2022. godinu.

1.5.2. Obrazovanje

Uključenost djece u predškolsko obrazovanje u posljednje četiri godine se konstantno povećava i u pedagoškoj 2023/2024. godini je za 50,9 % veći u odnosu na 2016/2017. godinu. U poređenju sa 2016. godinom povećan je broj djece u dječijim vrtićima na 1.000 stanovnika u Gradu Gračanica sa 5,09 na 7,83.

Tabela 31. Broj djece u predškolskim ustanovama u Gradu Gračanica u periodu 2016.-2023.godina

Godina	Broj djece
2016	230
2017	222
2018	226
2019	239
2020	238
2021	283
2022	318
2023	347

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Prema podacima Federalnog Zavoda za statistiku i Federalnog Zavoda za programiranje razvoja, na području Grada Gračanica je u školskoj 2023/2024.godini evidentirana je 21 osnovna i 2 srednje škole, što uključuje i objekte područnih škola u sastavu centralnih. U Gradu Gračanica ukupno 5.767 učenika pohađa školu, što je za 106 učenika više u odnosu na prošlu godinu (5.661).

Tabela 32. Pregled osnovnog obrazovanja u Gradu Gračanica TK i FBiH periodu 2014.-2023.godina

Školska godina	Grad Gračanica					Tuzlanski kanton					Federacija BiH				
	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika na 1000 stanovnika	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika na 1000 stanovnika	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika na 1000 stanovnika
2014/ 2015	20	217	4.482	372	85	212	1.845	39.761	3.015	80	1.081	9.606	194.53	15.277	83
2015/ 2016	20	215	4.483	351	85	211	1.855	39.331	3.045	79	1.078	9.547	190.17	14.943	81
2016/ 2017	20	223	4.472	377	99	211	1.862	38.836	3.105	88	1.078	9.527	188.43	15.024	85
2017/ 2018	20	209	4.101	379	91	208	1.841	38.026	3.076	86	1.066	9.428	185.03	15.152	84
2018/ 2019	20	212	4.291	385	95	209	1.844	37.536	3.059	85	1.058	9.428	182.98	15.296	83
2019/ 2020	20	210	4.366	382	97	209	1.818	36.588	3.037	83	1.042	9.310	179.05	15.283	82
2020/ 2021	20	202	4.213	390	94	209	1.765	35.813	3.177	82	1.031	9.340	174.93	15.688	80
2021/ 2022	20	200	4.146	361	93	208	1.777	35.847	3.182	83	1.023	9.221	172.50	15.668	80
2022/ 2023	20	209	4.039	374	91	212	1.854	35.205	3.276	82	1.036	9.447	169.80	15.848	79
2023/ 2024	**21**	**221**	**4.140**	**395**	**93**	**212**	**1.886**	**34.675**	**3.316**	**81**	**1.016**	**9.522**	**166.81**	**15.991**	**78**

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja (Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH)

Od ukupno 5.767 učenika koji u školskoj 2023/2024.godini pohađaju školu, 4.140 učenika pohađa osnovnu, a 1.627 srednju školu.

Tabela 33. Pregled srednjeg obrazovanja u Gradu Gračanica TK i FBiH u periodu 2014.-2023.godina

Školska godina	Grad Gračanica					Tuzlanski kanton					Federacija BiH				
	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika na 1000 stanovnika	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika na 1000 stanovnika	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Broj učenika na 1000 stanovnika
2014/ 2015	2	80	2.048	164	39	35	782	19.228	1.728	39	213	4.086	96.681	8.747	41
2015/ 2016	2	79	1.788	165	34	36	729	16.890	1.826	34	213	3.893	87.852	8.748	38
2016/ 2017	2	78	1.703	172	38	36	705	15.751	1.741	36	213	3.755	82.816	8.523	38
2017/ 2018	2	77	1.700	188	38	36	727	15.966	1.683	36	213	3.747	81.470	8.588	37
2018/ 2019	2	71	1.682	161	37	34	717	15.579	1.686	35	214	3.684	76.463	8.401	35
2019/ 2020	2	74	1.658	160	37	34	736	15.078	1.658	34	216	3.678	73.029	8.516	33
2020/ 2021	2	86	1.655	172	37	34	729	14.923	1.714	34	215	3.679	71.458	8.543	33
2021/ 2022	2	74	1.638	167	37	33	725	14.384	1.706	33	214	3.639	70.094	8.567	32
2022/ 2023	2	75	1.622	163	36	34	720	14.128	1.694	33	212	3.736	70.325	8.763	33
2023/ 2024	**2**	**75**	**1.627**	**174**	**37**	**33**	**719**	**14.117**	**1.701**	**33**	**212**	**3.745**	**70.356**	**8.693**	**33**

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja (Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH)

U akademskoj 2023/2024.godini 650 studenata sa mjestom prebivališta u Gradu Gračanica je upisano na visokoškolskim ustanovama, što je za 57 studenata manje u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 34. Broj upisanih studenata na visokoškolskim ustanovama prema mjestu prebivališta i spolu u periodu 2014.-2023.godina

Akademska godina	Broj upisanih studenata					
	Grad Gračanica		Tuzlanski kanton		Federacija BiH	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
2014/ 2015	797	437	11.400	6.493	71.873	40.568
2015/ 2016	882	500	11.324	6.412	72.111	40.794
2016/ 2017	897	528	11.056	6.241	69.969	39.905
2017/ 2018	206	122	1.093	639	26.284	16.252
2018/ 2019	788	480	9.330	5.422	62.285	36.741
2019/ 2020	733	449	8.523	5.016	58.048	34.474
2020/ 2021	760	492	8.453	4.986	58.057	34.818
2021/ 2022	697	446	7.820	4.739	55.577	33.576
2022/ 2023	707	451	7.597	4.700	53.618	32.595
2023/ 2024	**650**	**401**	**7.339**	**4.481**	**51.940**	**31.067**

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

U 2023. godini nijedan učenik osnovne škole nije napustio školovanje prije njegovog okončanja, a u srednjem obrazovanju 12 učenika je napustilo školovanje prije njegovog okončanja.

Tabela 35. Broj učenika koji su napustili školovanje prije njegovog okončanja u školama na području grada Gračanica u periodu 2021.-2023.godine

Opis	2021/2022.			2022/2023.			2023/2024.		
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno
0	1	2	3 (1+2)	4	5	6 (4+5)	7	8	9 (7+8)
Osnovno obrazovanje	8	9	**17**	0	1	**1**	0	0	**0**
Srednje obrazovanje	17	11	**28**	6	7	**13**	7	5	**12**
Ukupno	25	20	**45**	6	8	**14**	7	5	**12**

Izvor podataka: Statistika Grada Gračanica

1.5.3. Kultura i umjetnost

Iz oblasti kulture i umjetnosti, na području Grada Gračanica u toku 2023. godine, J.U. Bosanski kulturni centar Gračanica realizovala je 61 sadržaj, 16 projekcija kino-predstava, Javna biblioteka je organizovala ukupno 60 događaja i Gradski muzej. Knjižni fond biblioteke u sklopu JU u

2023.godini broji 42.390 naslova - knjižnih jedinica, podijeljenih u dva odjeljenja: odjeljenje za odrasle i dječije odjeljenje, a kojima je registrovano 490 članova.

U vezi emitovanog programa Radio Gračanica, obzirom da zvanični podaci za 2022. godinu nisu još uvijek objavljeni, u tabeli su predstavljeni pokazatelji iz 2021. i 2022.godine. Program Radio Gračanica u 2022. godini je emitovao ukupno 9.257 sati programa, od čega govornog programa 2.541 sati, muzičkog programa 6.717 sati.

Tabela 36. Emitovani program Radio Gračanica

Godina	Emitovani program u satima		
	Ukupno	Govorni program	Muzički program
2021	5.620	1.314	4.306
2022	9.257	2.541	6.717

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

U martu 2023. godine, Gradsko vijeće Grada Gračanica u usvojilo je odluku kojom je izmijenjena unutrašnja organizacija J.U. BKC Gračanica, te je uz postojećih pet organizaciono-radnih jedinica osnovana i šesta: Gradski muzej, čime je riješen pravni status Zavičajno muzejske zbirke, a time je i pravno zaštićen status njenog bogatog fundusa, koji je sakupljan više od 70 godina.

Dopisništvo RTV TK je za različite emisije emitovane u programu RTV TK urađeno je 364 priloga i realizovano 85 javljanja uživo u program RTV TK.

Značajan je broj udruženja građana koji realizuju aktivnosti iz oblasti kulture i umjetnosti, kao što su smotre folklora i sevdaha, promocije knjiga i slično te imaju folkorne, muzičke, dramske sekcije. U gradu Gračanica djeluje vokalni ansambl „Arabeske“.

Objavljena su dva izdanja časopisa za kulturnu historiju „Gračanički glasnik“ u kojima su promovisani, turizam, kultura i historija grada Gračanica.

1.5.4. Sport

Prema Informaciji o stanju sporta na području grada Gračanica za 2022.godinu, na području Grada Gračanica aktivnosti realizuje 2 saveza, 28 registrovana sportska kolektiva koji se naleze u sastavu Sportskog saveza grada Graĉanica i 6 škola sporta koje ne mogu biti ĉlanice krovne organizacije. U 2023.godini, drugu godinu zaredom, sredstva Grada Gračanica za finansiranje/sufinansiranje projekata iz oblasti sporta su dodijeljena putem javnog poziva te su finansirana 24 odobrena projekta.

1.5. Infrastruktura i zaštita okoliša

U Tabeli 37. predstavljen je trend promjena vrijednosti ključnih indikatora infrastrukture i zaštite okoliša u Gradu Gračanica, sa postavljenim ciljevima u 2027.godini.

Tabela 37. Pregled indikatora razvoja sektora okoliša u Gradu Gračanica za 2023.godinu

Indikator	Polazna vrijednost	Ostvarena vrijednost u 2023.	Ciljna vrijednost (2027)
Strateški cilj III. Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije			
Stepen zadovoljstva građana uslugama snabdijevanjem vode	67,00% (2021.)	91,67	80,00%
Stepen zadovoljstva građana uslugama pokrivenost kanalizacijom	53,00% (2021.)	72,08	68,00%
Stepen zadovoljstva građana-pokrivenost Grada javnom rasvjetom	63,00% (2021.)	35,06	75,00%
Stepen zadovoljstva građana-kvalitet javne rasvjete	62,00% (2021.)	42,85	75,00%
Stepen zadovoljstva građana-rasprostranjenost javnih zelenih površina, igrališta i parkova	69,00% (2021.)	24,34	78,00%

Indikator	Polazna vrijednost	Ostvarena vrijednost u 2023.	Ciljna vrijednost (2027)
Stepen zadovoljstva građana-kvalitetom javnih zelenih površina, igrališta i parkova	53,00% (2021.)	26,8	68,00%
Stepen zadovoljstva građana-rad CZ na sprečavanju posljedica prirodnih katastrofa	78,00% (2021.)	66,01	85,00%
Nivo emisija CO_2, po sektorima	Polazne vrijednosti 2016.godine (SECAP):	n/d	Smanjenje nivoa emisija u odnosu na polaznu vrijednost, po sektorima:
	- Zgradarstvo: 126.304 t	n/d	- Zgradarstvo:20,8%
	- Javna rasvjeta: 865 t	n/d	- Javna rasvjeta: 40,0%
	Transport: 74.476 t	n/d	Transport: 0,14%
Količina prodatog reciklažnog otpada u tonama	74,045 (2022.)	n/d	400
Prioritet 3.1. Efikasno upravljanje otpadom			
% otpada koji se sortira	1,68	2	5%
Količina otpada (u t) koji se adekvatno sortira	210	202	614
% domaćinstava obuhvaćenih odvozom otpada	94	94	100
% domaćinstava uključenih u odvojeno prikupljanje otpada	87	91	100
Prioritet 3.2. Unapređeni sistemi vodosnabdijevanja, sanitacije i upravljanja vodama			
Broj mjesnih zajednica uključenih u jedinstven sistem upravljanja vodosnabdijevanjem	2 (2022)	2	12
Broj MZ sa rekonstruisanom i izgrađenom kanalizacionom mrežom	0	0	5
Prioritet 3.3. Poboljšan kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti i ublažavanja klimatskih promjena			
Potrošnja energije u javnim objektima	Izvještaj za 2022.	n/d	Izvještaj za 2027.
Smanjena emisija CO_2 kao rezultat primjene obnovljivih izvora energija i mjera EE u javnom i privatnom sektoru	Izvještaj za 2022.	n/d	Izvještaj za 2027.
Prioritet 3.4. Poboljšana sigurnost građana u odnosu na rizike od prirodnih i drugih nesreća			
Ukupan broj klizišta	0	2	10
Broj građana ugroženih klizištem	10	4	8
Finansijska ulaganja u sanaciju klizišta	0	100.011,56	418.555
Iznos štete od prirodnih i drugih elementarnih nepogoda	48.504.650	1.002.655,48	50.000

Grad Gračanica ima izrađene i slijedeće dokumente koji se odnose na oblast zaštite okoliša: Akcioni plan energetski održivog razvoja i klimatskih promjena općine Gračanica (SECAP), Lokalni ekološki akcioni plan zaštite okoline Grada Gračanica (LEAP) 2024.-2027.godina i Lokalni akcioni plan smanjenja energetskog siromaštva Grada Gračanica 2024.-2027.godina.

2. STEPEN PROVEDBE STRATEŠKIH CILJEVA, PRIORITETA I DEFINIRANIH MJERA U STRATEGIJI RAZVOJA GRADA GRAČANICA

Strategija razvoja Grada Gračanica 2023.-2027.godina predstavlja ključni strateški dokument kojim se definišu javne politike i integralno usmjerava razvoj Grada, te predstavlja osnovu za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, kreira osnovu za praćenje napretka te potiče na saradnju i dogovor u planiranju različitih nivoa vlasti i društveno-ekonomskih partnera.

Implementacija Strategije razvoja Grada propisana je navedenim Zakonom, kao i Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 74/19 i 2/21).

2.5. Struktura Strategije razvoja Grada Gračanica 2023.-2027.godina

Strateški ciljevi prozilaze iz vizije razvoja, definisanih strateških fokusa i prioriteta definisanih strateškim dokumentima viših nivoa vlasti. Oni predstavljaju glavne pravce dostizanja vizije i izražavaju krajnje rezultate koje namjeravamo postići do kraja planiranog perioda 2023.-2027.godine. U planskom periodu 2023-2027. godina Grad Gračanica će se rukovoditi sa tri strateška cilja, koji će se implementirati kroz ukupno 14 prioriteta i 41 mjeru.

Tabela 38. Pregled strateških i prioritetnih ciljeva

Strateški ciljevi	Prioriteti
Strateški cilj I (SC I): Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam	Prioritet 1.1. Povoljno poslovno okruženje u Gradu Gračanica
	Prioritet 1.2. Poboljšana efikasnost i održivost u poslovanju malih i srednjih preduzeća
	Prioritet 1.3. Poboljšan razvoj poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja
	Prioritet 1.4. Razvijeni i promovisani turizam i kulturno historijsko naslijeđe
Strateški cilj II (SC II): Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unaprjeđenje kvaliteta života za sve građane	Prioritet 2.1. Unaprijeđen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa
	Prioritet 2.2. Modernizovan sistem zdravstvene zaštite uz poštivanje principa „Niko ne smije biti isključen“
	Prioritet 2.3. Modernizovani programi i poboljšani uslovi za rad u svim obrazovnim ustanovama
	Prioritet 2.4. Unaprijeđen sportsko-kulturni život
	Prioritet 2.5. Unaprijeđen rad lokalne uprave kroz digitalizaciju administrativnih usluga
	Prioritet 2.6. Unaprijeđena cestovna infrastruktura i javna rasvjeta u urbanom i ruralnom području Grada
Strateški cilj III (SC III): Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije	Prioritet 3.1. Efikasno upravljanje otpadom
	Prioritet 3.2. Unaprijeđeni sistemi vodosnabdijevanja, sanitacije i upravljanja vodama
	Prioritet 3.3. Poboljšan kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti i ublažavanja klimatskih promjena
	Prioritet 3.4. Poboljšana sigurnost građana u odnosu na rizike od prirodnih i drugih nesreća

U nastavku su prikazani ključni strateški projekti iz Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023-2027.godina:

Tabela 39. Strateški projekti u Gradu Gračanica u periodu 2023.-2027.godina

R. b.	Broj projekta iz Strategije razvoja	Naziv strateškog projekta	Plan realizacije u periodu 2023.-2027. (u KM)	Strateška mjera
1	2.4.1.1.	Završetak privredno kulturnog i sportskog centra Bazen Gračanica	2.523.449	Mjera 2.4.1. Unaprjeđenje sportskog života kroz ulaganje u sportsku infarstrukturu
2	2.6.1.1.	Izgradnja raskrsnice sa kružnim tokom na rijeci Sokoluši (lokacija Dom kulture Gračanica – Žitokombinat)	3.500.000	Mjera 2.6.1. Izgradnja i rekonstrukcija saobraćajne infrastrukture u urbanom području

R. b.	Broj projekta iz Strategije razvoja	Naziv strateškog projekta	Plan realizacije u periodu 2023.-2027. (u KM)	Strateška mjera
3	3.1.1.1.	Sanacija deponije komunalnog otpada Grada Gračanica (II faza)	2.933.234	Mjera 3.1.1. Unaprijeđen sistem upravljanja otpadom
4	3.2.1.1.	Rješavanje vodosnabdijevanja u Lukavici	760.000	Mjera 3.2.1. Izgradnja i rekonstrukcija sistema vodosnabdijevanja u urbanom i ruralnom području Grada
5	3.2.1.2.	Izgradnja postrojenja za tretman pitkih voda u MZ Soko	1.100.000	Mjera 3.2.1. Izgradnja i rekonstrukcija sistema vodosnabdijevanja u urbanom i ruralnom području Grada
6	3.2.3.1.	Izgradnja fabrike za prečišćavanje otpadnih voda kanalizacionog sistema Gračanica u MZ Gračanica	300.000	Mjera 3.2.3. Izgradnja kanalizacione mreže u urbanom i ruralnom području Grada
7	3.2.4.1.	Obezbjeđenje proticajnog profila rijeke Spreče na kritičnim lokacijama na području grada Gračanica	2.500.000	Mjera 3.2.4 Uređenje vodotokova I i II kategorije
8	3.3.2.1.	Toplifikacija grada Gračanica III faza	1.500.000	Mjera 3.3.2. Provođenje mjera energetske efikasnosti iz SECAP-a
9	3.3.2.2.	Sanacija krovova sa azbestno-cementnim salonitnim pokrovom	130.000	Mjera 3.3.2. Provođenje mjera energetske efikasnosti iz SECAP-a
10	3.4.2.1.	Deminiranje kontaminiranog područja grada Gračanica	2.667.309	Mjera 3.4.2. Ubrzanje procesa deminiranja preostalog područja kontaminiranog minsko-eksplozivnim i neeksplodiranim ubojitim sredstvima
		Ukupno	**17.913.992**	

Indikativni finansijski okvir implementacije Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2027.godina obuhvata finansijski okvir prema strateškim ciljevima, prioritetima, mjerama te strateškim projektima i obuhvata ukupan iznos sredstava od 61.662.616 KM. U Tabeli 41. predstavljen je pregled planiranih sredstava po strateškim ciljevima u okviru Strategije razvoja Grada Gračanica za cjelokupan planski period 2023.-2027., te pregled planiranih sredstava po strateškim ciljevima u okviru Akcionog plana za planski period 2023.-2025.godine.

Tabela 41. Pregled planiranih sredstava po strateškim ciljevima u Strategiji razvoja Grada Gračanica 2023.-2027. i Akcionom planu 2023.-2025.

Naziv strateškog cilja, prioriteta	Indikativni finansijski okvir Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2027.				Planirana sredstva u periodu 2023.-2025.godina u 000 KM			
	Udio u ukupnom iznosu (%)	Ukupno (u 000 KM)	Budžet Grada (u 000 KM)	Ostali izvori (u 000 KM)	2023	2024	2025	Ukupno 2023.-2025.
Strateški cilj I (SC I): Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam					1.046	1.467	1.262	3.775
Prioritet 1.1. Povoljno poslovno okruženje u Gradu Gračanica	10,27	6.334	5.249	1.085	296	328	323	947
Prioritet 1.2. Poboljšana efikasnost i održivost u poslovanju malih i srednjih preduzeća					280	280	280	840
Prioritet 1.3. Poboljšan razvoj poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja					333	684	484	1.501
Prioritet 1.4. Razvijeni i promovisani turizam i kulturno historijsko naslijeđe					137	175	175	487

Naziv strateškog cilja, prioriteta	Indikativni finansijski okvir Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2027.				Planirana sredstva u periodu 2023.-2025.godina u 000 KM			
	Udio u ukupnom iznosu (%)	Ukupno (u 000 KM)	Budžet Grada (u 000 KM)	Ostali izvori (u 000 KM)	2023	2024	2025	Ukupno 2023.-2025.
Strateški cilj II (SC II): Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unaprjeđenje kvaliteta života za sve građane					5.702	4.923	4.541	15.165
Prioritet 2.1. Unaprijeđen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa	33,89	20.898	14.095	6.803	63	63	113	239
Prioritet 2.2. Modernizovan sistem zdravstvene zaštite uz poštivanje principa „Niko ne smije biti isključen“					127	107	107	341
Prioritet 2.3. Modernizovani programi i poboljšani uslovi za rad u svim obrazovnim ustanovama					51	51	51	153
Prioritet 2.4. Unaprijeđen sportsko-kulturni život					2.829	775	731	4.335
Prioritet 2.5. Unaprijeđen rad lokalne uprave kroz digitalizaciju administrativnih usluga					254	259	159	672
Prioritet 2.6. Unaprijeđena cestovna infrastruktura i javna rasvjeta u urbanom i ruralnom području Grada					2.378	3.668	3.379	9.425
Strateški cilj III (SC III): Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije					6.221	6.381	7.670	20.302
Prioritet 3.1. Efikasno upravljanje otpadom	55,84	34.430	13.147	21.284	753	420	640	1.813
Prioritet 3.2. Unaprijeđeni sistemi vodosnabdijevanja, sanitacije i upravljanja vodama					3.991	4.310	5.520	13.821
Prioritet 3.3. Poboljšan kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti i ublažavanja klimatskih promjena					419	454	440	1.313
Prioritet 3.4. Poboljšana sigurnost građana u odnosu na rizike od prirodnih i drugih nesreća					1.058	1.197	1.100	3.355
Svega Strateški ciljevi I-III	**100,00**	**61.663**	**32.491**	**29.172**	**12.969**	**12.771**	**13.502**	**39.242**

2.6. Provedba Strategije razvoja Grada Gračanica u 2023.godini

U Akcionom planu Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023.-2025.godinu planirano je provođenje svih 14 prioriteta sa 41 pratećom mjerom. U narednoj tabeli predstavljeni su ostvareni rezultati po strateškim ciljevima i prioritetima u 2023.godini.

Tabela 42. Ostvareni rezultati po strateškim ciljevima i prioritetima u 2023.godini

Strateški cilj/ Prioritet		Ostvareni rezultat u 2023.godini
Strateški cilj 1. Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam	**Prioritet 1.1.** Povoljno poslovno okruženje u Gradu Gračanica	Formirana je radna grupa i izrađen je Program podrške razvoju poslovnog sektora Grada Gračanica 2024.-2027.godina i pripremljen za razmatranje Gradskom vijeću
		Izrađen je vodič za investitore Grada Gračanica
		Izrada glavne projektne dokumentacije za projekte koji se kandiduju za područje grada Gračanica 88.500 KM Budžet Grada
		U usluge revizije urađenih projekata sa područja grada Gračanica uloženo 1.505 KM
		Održavani i unaprijeđeni tehnički kapaciteti za rad službi i poboljšana sigurnost rada i podataka u službama Gradske uprave grada Gračanica (aplikacije se uredno održavaju a u 2023. godini), licencirani aplikativni softveri (nabavljeno 40 licenci Microsoft Offiice; AUTOCAD, modeli Antivirusni program i licenca za FIREWALL), unapređenje rada softvera u Gradskoj upravi (finansijski softver, softver za matične knjige, lotus softver), Nabavljena računarska oprema za Gradsku upravu grada Gračanica: 9 računara i 1 printer
		Izrađeni su: • Nacrt Lokalnog ekološkog akcionog plana zaštite okoline Grada Gračanica za period 2023.-2027.godina i sprovedena javna rasprava u trajanju od mjesec dana u kojoj su učestvovali predstavnici javnog civilnog i privrednog sektora, a u anketiranju je učestvovalo preko 900 učesnika. • Lokalni akcioni plan smanjenja energetskog siromaštva Grada Gračanica (2024.-2027.) („Službeni glasnik Grada Gračanica“, broj: 12/2023) koji sadrži Akcioni plan te je planirana izrada programa u sklopu različitih aktivnosti. Gračanica je prvi grad u Bosni i Hercegovini i šire koji je donio takav dokument. • izvještaji o realizaciji Programa kapitalnih/javnih investicija za 2022.godinu, Izvještaj o realizaciji LEAP-a za 2022.godinu sa evaluacijom.
		Uspostavljen fond i otvoren Poziv za dostavljanje zahtjeva za dodjelu bespovratnih sredstava namijenjen za podršku kvalifikovanih i registrovanih mikro, malih i srednjih preduzeća (MSP) u Gradu Gračanica. Poziv je otvoren u saradnji sa USAID projektom Diaspora Invest, s ciljem poticanja direktnih investicija uz saradnju s dijasporom. Podrška razvoju biznisa koji imaju vezu sa dijasporom, uz grantovsku podršku novim biznisma osigurava se i nekoliko različitih oblasti kojim se podržavaju privrednici poput obuka, umrežavanja sa dijasporom, osiguranja plasmana proizvoda.
		Sanirana/obnovljena saobraćajnica u Radnoj zoni I u dužini od 401 m , zaposleno oko 20 novih radnika, prošireni kapaciteti dvije postojeće firme i izgrađena jedna nova firma u Radnoj zoni I tokom 2022./2023. godine
	Prioritet 1.2. Poboljšana efikasnost i održivost u poslovanju malih i srednjih preduzeća	Od 2023.godine Grad Gračanica učestvuje u realizaciji Projekta USAID-a „Diaspora Invest“ te je izrađen Komunikacijski akcioni plan Grada Gračanica za projekat „Diaspora Invest“ za 2024.godinu.
		Održan 12. Međunarodni sajam poduzetništva i obrta GRAPOS-EXPO 2023. u Gračanici, omogućeno učešće izlagača, promocija i međusobno povezivanje preduzetnika s domaćeg, ali i inostranog privrednog tržišta, te pozitivni uticaj na stvaranje preduzetničke klime i intenziviranje privrede. Grad Gračanica obezbijedio sufinansiranje. Sajam je uspješno organizovan na prostoru od 5.000 m^2 zatvorenog i 3.000 m^2 otvorenog izložbenog prostora, trajao je od 20. do 23. septembra 2023.godine, učešće uzelo više od 120 kompanija i privrednika iz Bosne i Hercegovine i inostranstva.
		Grad Gračanica je sufinsirao organizaciju 12. izložbe stočarstva i ruralnog stvaralaštva Gračanica - Doboj Istok, koju organizuje Zemljoradnička zadruga "Gračanka" Gračanica u saradnji sa Gradom Gračanica i općinom Doboj Istok, s ciljem popularizacije govedarstva kao strateške osnove za razvoj ruralnih područja i zapošljavanja mladih na selu, razmjena dobre proizvođačke prakse u stočarstvu, predstavljanje genetskog potencijala pasmina u proizvodnji mlijeka i razvijanja takmičarskog duha kod farmera. Kooperanti i zadrugari, kao i drugi poljoprivredni proizvođači predstavili su posjetiocima najkvalitetnija mliječna grla, rasplodne i mlade junice, telad, ovnove, konje i brojne proizvode. Pored promocije, izložba ima i takmičarski karakter, učestvovali su i izlagači ostalih vrsta stoke, kao i dobavljači repromaterijala, proizvođači stočne hrane, poljoprivredne manifestacije i drugi, a posjetioci su imali priliku da vide i neke kulturne i tradicijske vrijednosti ovog kraja. Programski sadržaji manifestacije počeli su okruglim stolom na temu "Važnost udruga i saveza u simentalskom uzgoju Republike Hrvatske" te promocijom značaja konzumacije mlijeka i mliječnih proizvoda za zdravlje ljudi, rast i razvoj djece uz degustaciju istih u centru grada. Uz izložbu grla, u subotu, 7. oktobra, realizovana je demonstracija pravljenja pekmeza na tradicionalan način, takmičenje udruženja u pravljenju tradicionalnog suhog sira i biranje najbolje uređenog štanda, te demonstraciju obrade papaka kod muznih grla, nakon čega je uslijedilo proglašenje najboljih grla po kategorijama.
		U sklopu aktivnosti Omladinske banke za finansiranje projekata mladih, u saradnji sa Fondacijom Mozaik, u Gradu Gračnica je podržano ukupno 11 projekata i 2 mikrobiznisa

Strateški cilj/ Prioritet		Ostvareni rezultat u 2023.godini
		U sklopu Impakt inkubatora poslovnih ideja - program podrške razvoju poduzetništva realizovana su dva javna poziva, te je podržano 8 novih biznisa sa po 5.000 KM, a 30 aplikanata je pohađalo jednomjesečnu obuku sa vrhunskim konsultantima, na razne teme iz poslovanja. Realizovano u saradnji sa Investicijskom fondacijom Impakt i Ministarstvom kulture, sporta i mladih TK.
		U sklopu USAID Finansiranje biznisa marginalizovanih grupa žena u svrhu osnaživanja i unapređenja položaja marginaliziranih grupa žena, podržana su 4 biznis plana.
		U svrhu jačanja konkurentnosti na tržištu rada, pružena je podrška zapošljavanju sufinansiranjem stručnog osposobljavanja-volontiranja-i zaključeno je 18 ugovora na određeno vrijeme sa licima koja se nalaze na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, od toga: po osnovu „Programa sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja djece šehida/poginulih boraca 2023 zaključili ugovor na određeno vrijeme /radni odnos sa 1 osobom na period od godinu dana ; a po osnovu Programa sufinansiranja zapošljavanja „Služba u saradnji sa poslodavcima 2023“ sa dvije osobe.
		Obezbijeđene stipendije za ukupno 145 učenika i studenata od strane Grada Gračanica, kao podrška mladima za školovanje u osnovnim, srednjim školama i visokoškolskim institucijama u ukupnom iznosu od 168.400 KM, sa ciljem da lokalni privrednici zapošljavaju više potrebnih kadrova sa lokalnog tržišta rada.
		Gradonačelnik je 20.01.2023.godine donio Operativni plan za lokalizaciju vizije mjesnih zajednica – Grad Gračanica za period 2023.-2027. godina. Viziju razvoja mjesnih zajednica na području Grada Gračanica, Gradsko vijeće Grada Gračanica je usvojilo 29.12.2022. godine (“Službeni glasnik Grada Gračanica”, broj: 12/22).
		U sklopu finalnih aktivnosti projekta “Jačanje uloge mjesnih zajednica u Bosni i Hercegovini” preostala vijeća mjesnih zajednica su opremljena sa opremom te sva 23 vijeća mjesnih zajednica su opremljena sa minimalnom informatičkom opremom (centralna jedinica, monitor, tastatura, miš, multifunkcionalni uređaj) i kancelarijskim namještajem (MZ Lendići je opremljena samo sa informatičkom opremom, ali ne i kancelarijskim namještajem, jer nema prostorija za vijeće MZ, ali ima na raspolaganju za korištenje prostor Društvenog centra Gračanica).
	Prioritet 1.3. Poboljšan razvoj poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja	Kontinuiranim pružanjem tehničke podrške poljoprivrednim proizvođačima na području Grada Gračanica za ostvarivanje podsticaja na svim nivoima vlasti, obezbijeđena je podrška za unapređenje poljoprivredne proizvodnje kroz podršku Udruženju poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara Gračanica
		Uređenje zelene pijace u MZ Gračanica -izgrađena nadstešnica,nabavljeno i postavljeno 8 boksova sa frižiderom, nabavljeno i postavljeno 8 boksova sa tezgom, postavljena 4 kioska u ukupnom iznosu od 275.170 KM
		Obezbijeđeni poticaji poljoprivrednim proizvođačima Realizovane aktivnosti na provođenju podrške, podsticajima poljoprivrednim proizvođačima na području grada Gračanica, u ukupnom iznosu od 5.366.702 KM (Budžet Grada 232.240 KM, Budžet TK 1.325.245 KM; Budžet FBiH 3.809.217 KM), najveći iznos sredstava je utrošen za poticaj dvije strateške proizvodnje: govedarstvo i peradarstvo.
		Educirani poljoprivredni proizvođači na području grada Gračanica, prema zahtjevima i potrebama tržišta poljoprivrednih proizvoda unaprijedili poljoprivrednu proizvodnju.
		Podržan 21 zeleni mikro biznis - biznisi koji u svom radu imaju za cilj i zaštitu okoliša, za korisnike nabavljena oprema koja je navedena u biznis planovima, u okviru projekta Inkluzija i ekonomsko osnaživanje na Zapadnom Balkanu 2023/2024-oprema za zelene mikrobiznise, kojeg Grad Gračanica realizuje u saradnji sa Organizacijom HELP.
	Prioritet 1.4. Razvijeni i promovisani turizam i kulturno historijsko naslijeđe	Organizovati i omogućiti mladim osobama realizaciju programa za mlade kroz organizaciju Omladinskog centra, a za budžet za mlade sa područja grada Gračanica su obezbijeđena sredstva u iznosu od 29.400 KM
		Realizovan prvi Gračanica Summer Fest u organizaciji Vijeća mladih
		U izgradnju sportsko-rekreativnog centra na platou Vis u MZ Babići uloženo iz Budžeta Grada Gračanica 10.000 KM za opremanje sanitanih čvorova i vodoinstalacija
Strateški cilj 2. Odgovorna uprava orijentirana na	**Prioritet 2.1.** Unapređen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa	Unaprijeđen kvalitet života socijalno ugroženih osoba izgradnjom 3 stambena objekta za socijalno ugrožena domaćinstva, finansirana izgradnja objekata za socijalne slučajeve u sklopu projekta Fondacija "Kuća dobrih tonova" Sarajevo za tri domaćinstva u ukupnom iznosu od 140.929 KM
		U svrhu poboljšanja kvaliteta života oboljele djece i mladih, refundirani troškovi nabavke senzora za bezbolno i kontinuirano mjerenje šećera u krvi za djecu i mlade do 28 godina oboljelim od dijabetesa melitusa (tip 1) na području grada Gračanica
		Poboljšan kvalitet zdravstvenih usluga na području grada Gračanica sufinansiranjem nabavke sanitetskog vozila
		Finansirani javni radovi na području grada Gračanica u iznosu od 28.665 KM

Strateški cilj/ Prioritet		Ostvareni rezultat u 2023.godini
	Prioritet 2.2. Modernizovan sistem zdravstvene zaštite uz poštivanje principa „Niko ne smije biti isključen“	Unaprijeđena zdravstvena zaštitu ljudi i životinja, humanim zbrinjavanjem napuštenih životinja na području grada Gračanica.
		Za 67 onkoloških pacijenata obezbijeđena novčana sredstva po osnovu Javnog poziva za dodjelu jednokratne pomoći Grada Gračanica za refundiranje dijela troškova prijevoza onkoloških pacijenata za 2023. godinu
	Prioritet 2.3. Modernizovani programi i poboljšani uslovi za rad u svim obrazovnim ustanovama	Podrškom projektu Predškolsko obrazovanje na području grada Gračanica, unaprijeđen kvalitet predškolskog obrazovanja na području grada Gračanica osiguran predškolski odgoj i obrazovanje za 327 djece sa područja Grada Gračanica koja nisu bila obuhvaćena nekim vidom predškolskog odgoja i obrazovanja u godini pred polazak u osnovnu školu u J.U. Dječije obdanište "Naša djeca"Gračanica
		Unaprijeđeni uslovi za realizaciju nastavnog procesa u osnovnoj školi u MZ Donja Lohinja, sufinansiranjem izgradnje objekta Osnovne škole u naselju Centar u MZ Donja Lohinja u iznosu od 20.000 KM
		Unaprijeđeni uslovi za realizaciju nastavnog procesa u osnovnoj školi u MZ Doborovci, sufinansiranjem rekonstrukcije školskog poligona u MZ Doborovci u iznosu od 18.837 KM
	Prioritet 2.4. Unapređen sportsko-kulturni život	U Strateški projekat 2.4.1.1.Završetak privredno kulturnog i sportskog centra Bazen Gračanica u 2023.godini izvršena je nabavka i postavljanje sportskog poda, te nabavka sportske opreme te je uloženo ukupno 1.041.094 KM (Kreditna sredstva Grada Gračanica 901.094 KM i 140.000 KM Budžet TK).
		Poboljšane sportske aktivnosti kroz postavljanje klizališta na lokaciji rukometnog igrališta u MZ Gračanica, koje se održava 8. godinu, sa učešćem Gradske uprave, a u realizaciju uloženo 58.120 KM. Sezona 2023/2024 otvorena je 19.12.2023 godine, omogućeno je besplatno klizanje za učenike osnovnih škola, gosti na klizalištu su bili i sportski klubovi i udruženja sa područja Grada Gračanica, a na klizalište su dolazili i posjetioci iz drugih gradova i općina (Tuzla, Tešanj, Srebrenik, Doboj Istok, Doboj).
		Građanima, naročito mladima omogućeno organizovanje i učešće u sportskim događajima redovnom sanacijom i održavanjem sportskih terena na području grada Gračanica.
		Obezbijeđen prostor da djeca i građani imaju mjesto gdje da se okupe i zadovolje potrebe za igru, razvijaju sport, čime su poboljšani uslovi za bavljenjem sportskim aktivnostima te je u izgradnju dječijih igrališta na području grada Gračanica uloženo 16.850 KM
		Uspješno su organizovane 13. Plazma Sportske igre mladih, svečanom programu i otvaranju u sportskoj dvorani Luke u MZ Gračanica, prisutvovalo je preko 1000 učenika sa područia Grada. Takmičenja su se održavala 2 dana u sportskim disciplinama: mali fudbal, rukomet, basket 3x3, trka za dječake i djevojčice 60 m i između dvije vatre, a održan je i koncert. Realizacijom aktivnosti obezbijeđena je prilika učenike za učešće u profesionalno organizovanim sportskim takmičenjima, putovanjima, razvijanje prijateljstava, poštovanja, izvrsnosti i fair play.
		Organizovan prvi međunarodni odbojkaški turnir veteranki Gračanica 2023.
		Saniran prostor svlačionice (zamjena stolarije) u MZ Soko
		U informatizaciju biblioteke i obnavljanje knjižnog fonda-JU BKC Gračanica uloženo 4.000 KM
		U sanaciju vjerskih objekata na prostoru Grada Gračanica uloženo 14.903 KM
		Objavljena dva izdanja (55. i 56.) časopisa za kulturnu historiju "Gračanički glasnik" u kojima su promovisani, turizam, kultura i historija grada Gračanica.
		Sanacija objekta Društveni dom u MZ Prijeko Brdo
		Unaprijeđeno obilježavanje značajnih događaja na području grada Gračanica, sanacijom i održavanjem spomen obilježja na području grada Gračanica (MZ Džakule, MZ Doborovci, MZ Soko, MZ Donja Orahovica i MZ Gračanica - Centralno spomen obilježje odbrambeno-oslobodilačkog rata 1992.-1995.)
		Izvršena sanacija stare zgrade Općine-Gradske uprave (kulturno-historijski spomenik - Konak u MZ Gračanica) - Postavljena vanjska stolarija-12 prozora na zapadnoj fasadi nacionalnog spomenika
	Prioritet 2.5. Unapređen rad lokalne uprave kroz digitalizaciju administrativnih usluga	Procesom harmonizacije katastra i zemljišno knjižnih podataka do kraja 2023. godine obuhvaćeno je 18 KO (katastarskih općina), sa ukupno 78.592 parcela ukupne površine 19.528 ha. Za harmonizaciju ostaju 2 katarstarske općine ukupne površine od 2.072 ha ili 6,5 % od ukupne površine KO-a.
		Realizovano 6 edukacija kojima je prisustvovalo 5 uposlenika Gradske uprave grada Gračanica na slijedeće teme: eCitizen Faza II - digitalno anketiranje, Cyber sigurnost za državne službenike FBIH, Finansijsko upravljanje i kontrola-Osnove upravljačke odgovornosti, Korištenje pretpristupne pomoći Evropske unije, Veeam Advanced Security ADRIA, Veeam ONE ADRIA
		Upravljanje imovinom-Grad Gračanica 2.000 KM

Strateški cilj/ Prioritet		Ostvareni rezultat u 2023.godini
		Poboljšanje uslova rada u Mjesnim/matičnim uredima i izgradnja rampi
		Realizovane posljednje aktivnosti u sklopu projekta Jačanje uloge MZ u BiH II faza
		Poboljšani tehnički kapaciteti za rad službi u Gradskoj upravi grada Gračanica, nabavkom nove računarske oprema za Gradsku upravu grada Gračanica i unaprijeđenjem rada softvera
		Nabavljena oprema za službe Gradske uprave grada Gračanica - totalna stanica za katastar...
		Zamjenjen disk snimač video nadzora i postavljen u ormar
		Poboljšana sigurnost rada i podataka u službama Gradske uprave grada Gračanica, obnavljanjem licence za Firewall i antivirusni program
		U skeniranje i digitalizacija dokumenata, razvoj elektronske biblioteke-arhiva Grada Gračanica uložene 22.800 KM
	Prioritet 2.6. Unapređena cestovna infrastruktura i javna rasvjeta u urbanom i ruralnom području Grada	Poboljšana cestovna infrastruktura u gradu Gračanica Gračanica realizacijom slijedećeg: • Saniran dio putnog pravca (dionica od naselja Mustajbašići -Hurije-Liplje), dio putnog pravca (dionica od mezarja Mednica-Džamišće-Dudić) i most na rijeci Sokoluši u naselju Malta u MZ Gračanica • Rekonstruisan put Malešići-Lukavica, asfaltiranje u MZ Malešići • Asfaltiran put u MZ Miričina -dionica Miričina Polje - Gornja Miričina do poredka • Asfaltiranje dionice putnog pravca Gornja Lohinja-Karići u MZ Gornja Lohinja • Rekonstruisan putni pravac Dom Kulture - Kamenica, put u naselju Muratovići, Omerdići i Hamzići i putni pravac Dživraci-Kamen u MZ Stjepan Polje • Saniran glavni putni pravac kroz naselje u MZ Pribava • Rekonstruisan zaseoski put u MZ Piskavica • Rekonstruisan put u MZ Soko (Putevi u naselju Ilidža, presvlaka Centar-Oštrikovac u MZ Soko) • Rekonstruisan put u naselju Bijeli Potok i drugi putevi u MZ Lukavica • Nastavljeno asfaltiranje puta u MZ Buk (ulaz u selo, Raskršće-Ibrići, Raskršće-Točak) • Realizovani radovi na asfaltiranju puta Brguljaci i puta Moranjci u MZ Gornja Orahovica • Realizovani radovi na asfaltiranju puta Zukača u MZ Trnovci • Realizovani radovi na asfaltiranju puta Alići u MZ Piskavica
		Izgrađena funkcionalna javna rasvjeta, unaprijeđeno stanje okoliša u mjesnim zajednicama, u izgradnju javne rasvjete u gradu Gračanica uloženo 48.403 KM
		Rekonstrukcija infrastrukture u gradu iz rente
		Realizovane aktivnosti na osnovu projekta horizontalne i vertikalne saobraćajne signalizacije na području mjesne zajednice Gračanica
		Izvršena ulaganja iz Budžeta Grada Gračanica u (ostale) kapitalne projekte
Strateški cilj 3. Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije	**Prioritet 3.1.** Efikasno upravljanje otpadom	U sklopu realizacije Strateškog projekta 3.1.1.1. Sanacija deponije komunalnog otpada Grada Gračanica (II faza) izgrađena pretovarna stanica za komunalni otpad na lokaciji Grabovac, u šta je uloženo ukupno 665.300 KM (Budžet Grada 300.000 KM, Budžet TK 80.000 KM, Budžet FBiH 70.000 KM, Firme 215.300 KM)
		Unaprjeđen sistem upravljanja otpadom uklanjanjem divljih deponija na području grada Gračanica
	Prioritet 3.2. Unapređeni sistemi vodosnabdijevanja, sanitacije i upravljanja vodama	Izrađen Glavni strateški plan razvoja vodovoda na području grada Gračanica
		Realizovani radovi na vodosnabdijevanju i unaprjeđeno vodosnabdijevanje u mjesnim zajednicama: Donja Orahovica, Škahovica, Miričina, Malešići
		Realizovani radovi rekonstrukciji vodovodne mreže Birkovac u Mz Donja Orahovica
		Obezbijeđene nove količine pitke vode kako bi se uz postojeće izvore i rezervoarske kapacitete obezbijedile dovoljne količine pitke vode za stanovnike MZ Škahovica
		Vodosnabdijevanje-izgradnja -podstanica za Srednja i Gornja Miričina u MZ Miričina
		Rekonstrukcija i investiciono ulaganje od strane JP Vodovod i kanalizacija d.o.o. u vodovodne i kanalizacione cijevi
		Rekonstrukcija i rehabilitacija kanalizacione i vodovodne mreže: Lukavica, Džakule, Stjepan Polje, Gračanica, čišćenje kanalizacionih kolektora
		Izgrađena fekalna kanalizacija u MZ Vranovići u dužini od oko 675 m, te je na istu priključeno oko 25 domaćinstava
		3.2.1.2. Strateški projekat Izgradnja postrojenja za tretman pitkih voda u MZ Soko - projekat je realizovan u 80% iznosu zbog opstrukcije viših nivoa vlasti.
	Prioritet 3.3. Poboljšan kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti i	U svrhu smanjenja potrošnje uglja i emisija CO_2 u okolinu korištenjem obnovljivih izvora energije-biomasa u 3.3.2.1. Strateški projekat Toplifikacija grada Gračanica III faza uloženo 650.000 KM - izgrađen toplovod u dužini od oko 200 m, te su stvoreni preduslovi za priključak 118 domaćinstava na daljinsko grijanje, izvršeno priključenje zgrade sa oko 30 stanova na daljinsko grijanje

Strateški cilj/ Prioritet		Ostvareni rezultat u 2023.godini
	ublažavanja klimatskih promjena	Sistemom javnog grijanja je obuhvaćena mjesna zajednica Gračanica, a do 2023.godine, u sistem daljinskog grijanja uključeno 875 domaćinstava i 125 privrednih subjekata/pravnih lica.
		Implementacija mjera energetskog pregleda na objektima u nadležnosti Grada Gračanica
		Realizovan projekat "Podrška Europske unije Bosni i Hercegovini u cilju ublažavanja negativnog socio-ekonomskog utjecaja energetske krize" na području grada Gračanica
	Prioritet 3.4. Poboljšana sigurnost građana u odnosu na rizike od prirodnih i drugih nesreća	Postavljena tri nova sistema ranog upozoravanja u svrhu unapređenja Sistema zaštite i spašavanja građana i materijalnih dobara
		Realizovani radovi na hitnoj sanaciji odrona, klizišta na području grada Gračanica
		Sanacija klizišta u MZ Gračanica-naselje Seljanuša – ispod mezarja

Realizacija 10 strateških projekata definisanih u Stategiji razvoja Grada u 2023.godini predstavljena je u narednoj tabeli:

Tabela 43. Pregled realizacije strateških projekata u Gradu Gračanica u 2023.godini

R. b.	Broj projekta iz Strategije	Naziv strateškog projekta	Realizacija u KM	Izvor finansiranja
1	2.4.1.1.	Završetak privredno kulturnog i sportskog centra Bazen Gračanica	1.041.094	Kredit Grada Gračanica, Budžet TK
2	2.6.1.1.	Izgradnja raskrsnice sa kružnim tokom na rijeci Sokoluši (lokacija Dom kulture Gračanica – Žitokombinat)	0	
3	3.1.1.1.	Sanacija deponije komunalnog otpada Grada Gračanica (II faza)	365.300	JP Komus d.o.o., Budžet TK, Budžet FBiH
4	3.2.1.1.	Rješavanje vodosnabdijevanja u Lukavici	0	
5	3.2.1.2.	Izgradnja postrojenja za tretman pitkih voda u MZ Soko	4.322	Budžet Grada Gračanica
6	3.2.3.1.	Izgradnja fabrike za prečišćavanje otpadnih voda kanalizacionog sistema Gračanica u MZ Gračanica	0	
7	3.2.4.1.	Obezbjeđenje proticajnog profila rijeke Spreče na kritičnim lokacijama na području grada Gračanica	0	
8	3.3.2.1.	Toplifikacija grada Gračanica III faza	650.000	Eko Toplane d.o.o., Budžet FBiH
9	3.3.2.2.	Sanacija krovova sa azbestno-cementnim salonitnim pokrovom	0	
10	3.4.2.1.	Deminiranje kontaminiranog područja grada Gračanica	0	
		Ukupno	**2.060.716**	

3. PREGLED PLANIRANIH I OSTVARENIH FINANSIJSKIH SREDSTAVA NA NIVOU STRATEŠKIH CILJEVA I PRIORITETA NA GODIŠNJEM NIVOU

U nastavku Izvještaja predstavljen je pregled finansijske realizacije Strategije razvoja Grada Gračanica po strateškim ciljevima i prioritetima za 2023.godinu.

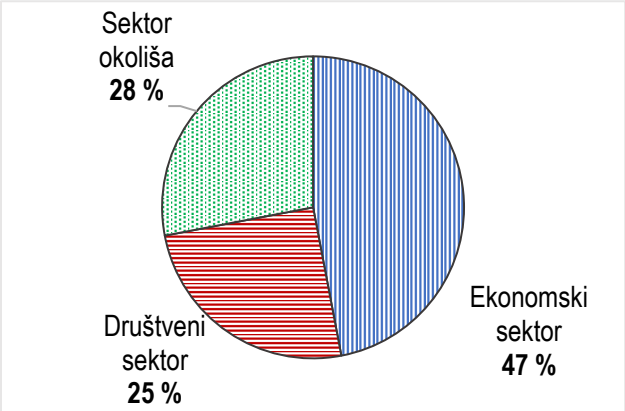
Za implementaciju Strategije razvoja u 2023.godini planirana su sredstva u ukupnom iznosu od 12.969.048 KM, a ostvarena je realizacija u iznosu od 14.089.228 ili 109% što je izuzetno visok stepen realizacije.

Tabela 44. Finansijska projekcija plana i realizacije po sektorima u 2023.godini

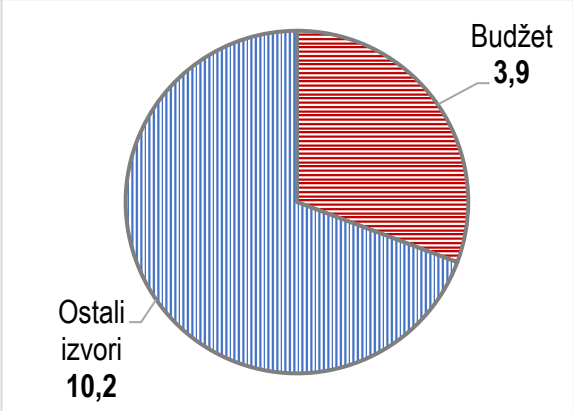
Naziv sektora	Zbir finansijskih vrijednosti (u KM)		% realizacije	Struktura finansiranja realizovanih (u KM)		Učešće u % - realizovana sredstva	
	Plan	Realizacija		Budžet Grada	Ostali izvori	Budžet Grada	Ostali izvori
0	1	2	3 (2/1)	4	5	6 (4/2)	7 (5/2)
Ekonomski razvoj	1.046.000	6.554.157	627%	1.012.916	5.482.241	15%	84%
Društveni razvoj	5.701.621	3.585.254	63%	2.149.411	1.435.843	60%	40%
Ekološki razvoj	6.221.427	3.949.817	63%	752.048	3.197.769	19%	18%
Ukupno	**12.969.048**	**14.089.228**	**109%**	**3.914.375**	**10.174.853**	**28%**	**72%**

Od ukupne realizacije Strategije razvoja u 2023.godini, u oblasti ekonomskog razvoja - Strateški cilj 1. realizovano je 6.554.157 KM ili 47 %, u sektoru društvenog razvoja – Strateški cilj II 2 3.585.254 KM ili 25 %, a u sektoru ekološkog razvoja – Strateški cilj 3 realizovano je 3.949.817 KM ili 28 % ukupno realizovanih sredstava.

Grafikon 08. Struktura finansiranja po sektorima (u milionima KM) u izvještajnoj godini

Grafikon 09. Struktura finansiranja po izvorima (u milionima KM) u izvještajnoj godini

Prema izvorima sredstava realizovano je 3.914.375 KM ili 28 % iz Budžeta Grada, a 10.174.853 KM ili 72 % iz ostalih izvora što ukazuje da je razlog visokog procenta realizacije Strategije razvoja u odnosu na planirana sredstva, visok procenat privučenih i realizovanih sredstava iz eksternih izvora finansiranja.

Tabela 45. Pregled finansijske realizacije po izvorima i sektorima u 2023.godini

Naziv sektora	Ukupna realizacija u KM	Struktura finansiranja realizovanih (u KM)	
		Budžet Grada	Ostali izvori
0	1	2	3
Ekonomski razvoj	6.554.157	1.012.916	5.541.241
Društveni razvoj	3.585.524	2.149.411	534.749
Ekološki razvoj	3.949.817	752.048	3.197.769
Ukupno	**14.089.228**	**3.914.375**	**9.273.759**

U narednoj tabeli, predstavljena su planirana i realizovana finansijska sredstva Strategije razvoja na nivou strateških ciljeva i prioriteta u 2023.godini.

Tabela 46. Pregled planiranih i realizovanih finansijskih sredstava na nivou strateških ciljeva i prioriteta u 2023.godini

Naziv strateškog cilja/prioriteta	Plan finansiranja (KM)	Realizacija	
		KM	%
1	2	3	4 (3/2)
Strateški cilj I (SC I): Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam			
Prioritet 1.1. Povoljno poslovno okruženje u Gradu Gračanica	296.000	319.979	108%
Prioritet 1.2. Poboljšana efikasnost i održivost u poslovanju malih i srednjih preduzeća	280.000	423.879	151%
Prioritet 1.3. Poboljšan razvoj poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja	333.000	5.770.899	1733%
Prioritet 1.4. Razvijeni i promovisani turizam i kulturno historijsko naslijeđe	137.000	39.400	29%
Ukupno Strateški cilj I (4 prioriteta)	**1.046.000**	**6.554.157**	**627%**
Strateški cilj II (SC II): Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unaprjeđenje kvaliteta života za sve građane			
Prioritet 2.1. Unaprijeđen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa	63.000	140.929	224%
Prioritet 2.2. Modernizovan sistem zdravstvene zaštite uz poštivanje principa „Niko ne smije biti isključen“	127.000	19.954	16%
Prioritet 2.3. Modernizovani programi i poboljšani uslovi za rad u svim obrazovnim ustanovama	51.000	83.837	164%
Prioritet 2.4. Unaprijeđen sportsko-kulturni život	2.828.853	1.284.907	45%
Prioritet 2.5. Unaprijeđen rad lokalne uprave kroz digitalizaciju administrativnih usluga	254.000	516.800	203%
Prioritet 2.6. Unaprijeđena cestovna infrastruktura i javna rasvjeta u urbanom i ruralnom području Grada	2.377.768	1.360.827	57%
Ukupno Strateški cilj II (6 prioriteta)	**5.701.621**	**3.585.254**	**63%**
Strateški cilj III (SC III): Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije			
Prioritet 3.1. Efikasno upravljanje otpadom	753.234	670.300	89%
Prioritet 3.2. Unaprijeđeni sistemi vodosnabdijevanja, sanitacije i upravljanja vodama	3.990.900	885.852	22%
Prioritet 3.3. Poboljšan kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti i ublažavanja klimatskih promjena	419.293	2.026.052	483%
Prioritet 3.4. Poboljšana sigurnost građana u odnosu na rizike od prirodnih i drugih nesreća	1.058.000	367.613	35%
Ukupno Strateški cilj III (4 prioriteta)	**6.221.427**	**3.949.817**	**63%**
Svega Strateški ciljevi I-III	**12.669.048**	**14.089.228**	**111%**

Najviši stepen realizacije planiranih sredstava je u Strateškom cilju 1. Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam i iznosi 627%, a Strateški cilj II (SC II): Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unaprjeđenje kvaliteta života za sve građane i Strateški cilj III (SC III): Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije i iznosi imaju isti procenat realizacije u odnosu na planirana sredstva i iznosi 63 %.

4. IMPLEMENTACIJA SDG CILJEVA (AGENDA 2030) KROZ PROVEDBU STRATEŠKIH CILJEVA, PRIORITETA I DEFINIRANIH MJERA U STRATEGIJI RAZVOJA GRADA GRAČANICA 2023-2027

Provođenje Agende 2030 u BiH vrši se kroz implementaciju Okvira za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH (SDG ciljevi) koji utvrđuje i konkretne podciljeve kao i indikatore putem kojih će se napredak mjeriti. Nakon usvajanja na vladama eniteta i Brčko Distrikta te na Vijeću ministara BiH, u prvoj polovini 2021.godine, Okvir je postao i zvanični dokument na osnovu kojeg otpočinje proces usklađivanja razvojnih i sektorskih strategija na svim nivoima vlasti, kao i planiranje budžeta za njihovo sprovođenje. U BiH su utvrđena tri pravca održivog razvoja – dobra uprava i upravljanje javnim sektorom, pametan rast i društvo jednakih mogućnosti, kao i dvije horizontalne teme – ulaganje u ljudski kapital i princip "niko ne smije biti isključen". Navedeni pravci održivog razvoja, kao i horizontalne teme, na odgovarajući način su reflektovane kroz proces izrade Strategije razvoja Grada, ali i u samoj Strategiji razvoja Grada, te kao takva ona doprinosi ostvarenju sva tri odabrana pravca održivog razvoja. Shodno tome, Strategija razvoja Grada usklađena je sa SDG ciljevima, a provođenje Strategije razvoja Grada ujedno predstavlja i provođenje Okvira za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH.

U sektoru ekonomskog razvoja, Strategija razvoja Grada doprinosi povoljnom okruženju za poduzetništvo i inovacije, povećanju investicija u infrastrukturu, uključivanju u globalne lance vrijednosti, pametnom upravljanju prirodnim resursima, jačanju infrastrukture i konkurentnosti poljoprivrede, te održivom razvoju turizma. U sektoru društvenog razvoja, Strategija razvoja Grada prije svega utiče na unapređenje obrazovanja i obuke, kvalitet predškolskog obrazovanja, unapređenje uslova za kulturno i umjetničko obrazovanje, politika i jačanje socijalne zaštite, osnaživanje porodice, podrške djeci i mladima, te uopšte podsticanje razvoja civilnog sektora kao važnog faktora društvenog razvoja. U sektoru zdravstvene zaštite akcenat je stavljen na postizanje što veće efikasnosti i unapređenja dostupnosti i kvaliteta zdravstvenih usluga. Također se odnosi i na razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture. U sektoru koji se bavi zaštitom životne sredine, Strategija razvoja Grada se fokusira na unapređenje upravljanja rizicima od katastrofa, jačanje kontrole i praćenja kvaliteta eko sistema, kao i na deminiranje kontaminiranih područja. U sektoru zaštite okoliša i infrastrukture, Strategija razvoja Grada je fokusirana na jačanje kontrole i praćenja kvaliteta eko sistema, energetsku efikasnost.

Tabela 47. Povezanost Strategije razvoja Grada Gračanica 2023-2027. sa Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH

Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH	Strategija razvoja Grada Gračanica 2023-2027
Razvojni pravac: Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom	**Strateški cilj II:** Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unaprjeđenje kvaliteta života za sve građane **Strateški cilj III:** Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije
SDG 5: Postići rodnu ravnopravnost i osnaživati sve žene i djevojčice	**Prioritet 2.1.** Unaprijeđen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa
	Prioritet 2.5. Unaprijeđen rad lokalne uprave kroz digitalizaciju administrativnih usluga
SDG 16: Promovirati miroljubiva i inkluzivna društva za održiv razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i uspostaviti efikasne, odgovorne i inkluzivne institucije na svim nivoima	**Prioritet 2.5.** Unaprijeđen rad lokalne uprave kroz digitalizaciju administrativnih usluga
	Prioritet 3.4. Poboljšana sigurnost građana u odnosu na rizike od prirodnih i drugih nesreća
Razvojni pravac: Pametni rast	**Strateški cilj I:** Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam **Strateški cilj II:** Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unaprjeđenje kvaliteta života za sve građane **Strateški cilj III:** Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije
SDG 3: Promovirati zdrav život i dobrobit svih ljudi, svih životnih dobi	**Prioritet 2.2.** Modernizovan sistem zdravstvene zaštite uz poštivanje principa „Niko ne smije biti isključen“
	Prioritet 2.4. Unaprijeđen sportsko-kulturni život
	Prioritet 3.2. Unaprijeđeni sistemi vodosnabdijevanja, sanitacije i upravljanja vodama
SDG 4: Osigurati inkluzivno i kvalitetno obrazovanje i promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja	**Prioritet 2.1.** Unaprijeđen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa
	Prioritet 2.3. Modernizovani programi i poboljšani uslovi za rad u svim obrazovnim ustanovama
SDG 6: Osigurati sanitarne uvjete i pristup pitkoj vodi za sve	**Prioritet 3.2.** Unaprijeđeni sistemi vodosnabdijevanja, sanitacije i upravljanja vodama
SDG 7: Osigurati pristup materijalno pristupačnoj, pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji za sve	-
SDG 8: Promovirati inkluzivan i održiv ekonomski rast, zaposlenost i dostojanstven rad za sve	**Prioritet 1.1.** Povoljno poslovno okruženje u Gradu Gračanica
	Prioritet 1.2. Poboljšana efikasnost i održivost u poslovanju malih i srednjih preduzeća
	Prioritet 1.3. Poboljšan razvoj poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja
	Prioritet 1.4. Razvijeni i promovisani turizam i kulturno historijsko naslijeđe
	Prioritet 2.1. Unaprijeđen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa
SDG 9: Izgraditi otpornu infrastrukturu, promovirati inkluzivnu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije	**Prioritet 1.1.** Povoljno poslovno okruženje u Gradu Gračanica
	Prioritet 1.2. Poboljšana efikasnost i održivost u poslovanju malih i srednjih preduzeća
	Prioritet 1.4. Razvijeni i promovisani turizam i kulturno historijsko naslijeđe
	Prioritet 2.6. Unaprijeđena cestovna infrastruktura i javna rasvjeta u urbanom i ruralnom području Grada
SDG 10: Smanjiti nejednakost unutar i između zemalja	-
SDG 11: Učiniti gradove i naselja inkluzivnim, sigurnim, otpornim i održivim	**Prioritet 3.2.** Unaprijeđeni sistemi vodosnabdijevanja, sanitacije i upravljanja vodama
	Prioritet 3.3. Poboljšan kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti i ublažavanja klimatskih
SDG 12: Osigurati modele održive potrošnje i proizvodnje	-
SDG 13: Poduzeti hitne mjere na suzbijanju klimatskih promjena i njihovih posljedica	**Prioritet 3.1.** Efikasno upravljanje otpadom
	Prioritet 3.3. Poboljšan kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti i ublažavanja klimatskih promjena
SDG 15: Zaštititi, očuvati i promovirati održivo korištenje kopnenih ekosistema, održivo upravljanje šumama, suzbijati desertifikaciju te zaustaviti i preokrenuti degradaciju zemljišta i zaustaviti gubitak biološke raznolikosti	**Prioritet 3.1.** Efikasno upravljanje otpadom **Prioritet 3.3.** Poboljšan kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti i ublažavanja klimatskih promjena **Prioritet 3.4.** Poboljšana sigurnost građana u odnosu na rizike od prirodnih i drugih nesreća
SDG 17: Ojačati instrumente za provedbu i revitalizaciju globalnog partnerstva za održivi razvoj	**Prioritet 2.5.** Unaprijeđen rad lokalne uprave kroz digitalizaciju administrativnih usluga
Razvojni pravac: Društvo jednakih mogućnosti	**Strateški cilj I:** Održiv ekonomski rast – postignut visok stepen zaposlenosti, produktivna poljoprivreda i održiv turizam **Strateški cilj II:** Odgovorna uprava orjentirana na transparentno i profesionalno pružanje usluga i unaprjeđenje kvaliteta života za sve građane **Strateški cilj III:** Pametno upravljanje prirodnim resursima i korištenje čiste energije
SDG 1: Okončati siromaštvo svuda i u svim oblicima	**Prioritet 2.1.** Unaprijeđen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa
SDG 2: Okončati glad, postići sigurnost snabdijevanja hranom, unaprijediti kvalitet ishrane i promovirati održivu poljoprivredu	**Prioritet 1.3.** Poboljšan razvoj poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja
SDG 3: Osigurati zdrav život i dobrobit svih ljudi, svih životnih dobi	**Prioritet 2.2.** Modernizovan sistem zdravstvene zaštite uz poštivanje principa „Niko ne smije biti isključen“
	Prioritet 2.4. Unaprijeđen sportsko-kulturni život
	Prioritet 3.2. Unaprijeđeni sistemi vodosnabdijevanja, sanitacije i upravljanja vodama
SDG 4: Osigurati inkluzivno i jednako kvalitetno obrazovanje i promovirati mogućnost cjeloživotnog učenja za sve	**Prioritet 2.1.** Unaprijeđen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa
	Prioritet 2.3. Modernizovani programi i poboljšani uslovi za rad u svim obrazovnim ustanovama
SDG 5: Postići rodnu ravnopravnost i osnaživati sve žene i djevojčice	**Prioritet 2.1.** Unaprijeđen sektor socijalne zaštite i položaj ranjivih grupa
	Prioritet 2.5. Unaprijeđen rad lokalne uprave kroz digitalizaciju administrativnih usluga
SDG 10: Smanjiti nejednakost unutar i između zemalja	-

5. PREPORUKE

Na osnovu izvršene analize razvojnih pokazatelja i provedbe Strategije razvoja Grada Gračanica koja obuhvata planski period 2023-2027.godina, definisan je i set preporuka koje bi trebale doprinijeti unapriđenju provedbe Strategije razvoja Grada, te kreiranja snažnijeg doprinosa integriranom razvoju Grada.

Negativni prirodni priraštaj, kao i migracijski tokovi, predstavljaju ključne izazove za demografsku stabilnost Grada, te je za adresiranje demografskog pada u Gradu Gračanica neophodno razviti sveobuhvatne strategije fokusirane na privlačenje i zadržavanje mladih, poboljšanje uslova za porodice, kao i poticanje povratka stanovništva. Navedenom se može doprinijeti kreiranjem povoljnijih uslova za zapošljavanje, stanovanje i pružanjem sistemske socijalne podrške.

Kao privredno najpotentnijem Kantonu u Federaciji BiH, ključan aspekt razvoja predstavlja ekonomsko osnaživanje, koja obuhvata poticanje rasta malih i srednjih preduzeća, unapređenje poslovnog okruženja i kreiranje programa koji će podržati inovacije i razvoj poduzetništva. Posebna pažnja treba biti usmjerena na povećanje stope zaposlenosti, te smanjenje stope nezaposlenosti kroz usklađivanje obrazovanja sa potrebama tržišta rada, a koje može biti postignuto razvojem novih kurikuluma, jačanjem veza između obrazovnih institucija i privrede, te poticanjem mladih na dalje obrazovanje i specijalizacije.

Pandemija COVID-19 potcrtala je ranjivost zdravstvenog sistema, ali ukazala i na visok nivo fleksibilnosti ovog sektora, te je potrebno kontinuirano nastaviti raditi na poboljšanju kvalitete i dostupnosti zdravstvenih usluga. Također, važno je osigurati adekvatnu socijalnu zaštitu i podršku za ranjive grupe, uključujući maloljetnike i osobe sa posebnim potrebama.

Infrastrukturni razvoj, uključujući poboljšanje saobraćajne i komunalne infrastrukture, ključan je za ekonomski i socijalni razvoj Grada, te treba biti usmjeren na modernizaciju postojećih i izgradnju nove infratsrukture i novih infrastrukturnih objekata, s naglaskom na održivost i ekološke standarde. U kontekstu okoliša, potrebno je raditi na smanjenju zagađenja zraka i vode, te unaprijediti upravljanje otpadom. Važno je razviti i primijeniti mjere za smanjenje emisije štetnih gasova, kao i osigurati adekvatno upravljanje otpadom kroz reciklažu i smanjenje količine otpada.

Kako bi se sinergijski djelovalo u svim oblastima, ključno je razvijati i održavati partnerske odnose između vlasti, privatnog sektora i građana, a kako bi se osigurala koordinacija i zajedničko djelovanje u ostvarivanju strateških ciljeva. Ovo uključuje jačanje dijaloga, transparentnost u donošenju odluka i uključivanje građana u procese planiranja i implementacije projekata.

Za uspješnu implementaciju Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023-2027., ključno je osigurati redovno praćenje i evaluaciju postignutog napretka. Ovo podrazumijeva jasno definisanje indikatora uspjeha, praćenje troškova i izvora finansiranja, te usmjeravanje sredstava prema prioritetnim oblastima.

U cilju obezbjeđenja optimalnih uslova za provedbu, ali i praćenje provedbe Strategije te pružanje značajnijeg doprinosa integriranom razvoju Grada, neophodno je nastaviti sa aktivnom implementacijom Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH i pratećih podzakonskih akata, a u cilju uspostave što efikasnijeg sistema za planiranje i upravljanje razvojem u Gradu Gračanica, naročito u oblasti trogodišnjeg i godišnjeg planiranja rada organa uprave.

Strategija razvoja Grada definiše javne politike i usmjerenje razvoja grada, te je shodno navedenom potrebno provoditi dalje jačanje kapaciteta Odsjeka za lokalni razvoj.

Provođenje kadrovskog osnaživanja razvojnih mehanizama na nivou grada, podizanje nivoa znanja, vještina i kapaciteta službenika koji će biti angažovani na poslovima planiranja i upravljanja razvojem, kao i u oblasti upravljanja projektnim ciklusom i pripremi razvojnih projekata, neophodno je kako bi se ojačala komponenta finansiranja razvojnih projekata iz vanjskih izvora. Sa ciljem privlaćenja stranih investicija i donatorske podrške, potrebno je provesti i dodatno usklađivanje implementacionih dokumenata u Gradu Gračanica saugim strateškim dokumentima poput Ciljeva održivog razvoja do 2030.godine, Zelene agende za Zapadni Balkan i drugih.

Dodatnu pažnju je potrebno posvetiti i jačanju kapaciteta za optimalnu primjenu godišnjeg i trogodišnjeg planiranja rada, monitoringa i izvještavanja na nivou Grada. Koordinirani pristup i direktna usklađenost između strateških i implementacionih dokumenata ključna je karakteristika sistema razvojnog planiranja i upravljanja razvojem, a izradom trogodišnjih i godišnjih planova rada daje se puni smisao strateškim dokumentima tako što se operacionaliziraju ciljevi, prioriteti i mjere te kroz trogodišnje i godišnje planove rada prevode u konkretne projekte i aktivnosti. Isto tako, izradom godišnjih izvještaja o radu i izvještaja o razvoju osiguravaju se informacije o realizovanim programima, odnosno projektima i aktivnostima čime se, između ostalog, sagledavaju i neophodni ulazni elementi za pripremu novog planskog ciklusa. U konačnici, što je usklađenost između strateških i implementacionih dokumenata veća, tako će i sistem razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Gradu Gračanica biti efikasniji.